

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Φορολογική
και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών
Αποφάσεων
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

Έλεγχος Απάτης και η Σημασία του Αποτελεσματικού
Ελέγχου για την Αποφυγή της
του

ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ του ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Επιβλέπων καθηγητής: Δρογαλάς Γεώργιος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του
Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Φορολογική και
Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

Θεσσαλονίκη

Μάιος 2021

Ευχαριστίες - Αφιέρωσεις

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω ιδιαίτερος τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Δρογαλά Γεώργιο για τη αρωγή και κατανόηση που μου παρείχε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας. Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω και τους υπόλοιπους καθηγητές που είχα την τιμή να γνωρίσω καθώς μου δίδαξαν πολύ ενδιαφέροντα πράγματα κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού και πήρα γνώσεις που θα με βοηθήσουν στην μετέπειτα επαγγελματική μου πορεία. Παρά τις δύσκολες συνθήκες που ζούμε τον τελευταίο χρόνο λόγω της πανδημίας το μεταπτυχιακό κύλησε άψογα και δημιουργικά με πολύ όρεξη, ενδιαφέρον και το επίπεδο της διδασκαλίας παρέμεινε υψηλό..

Τέλος, θα ήθελα ακόμη να ευχαριστήσω τους δικούς μου ανθρώπους, οικογένεια και φίλους, που με στήριξαν σε κάθε βήμα της μέχρι τώρα πορείας μου.

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες - Αφιερώσεις.....	3
Πίνακας Διαγραμμάτων.....	6
Πίνακας Πινάκων.....	8
Περίληψη.....	10
Abstract.....	11
Εισαγωγή.....	12
Κεφάλαιο 1 ^ο Θεωρητική Προσέγγιση.....	14
1.1. Απάτη.....	14
1.3. Έλεγχος Απάτης.....	16
Κεφάλαιο 2 ^ο Επισκόπηση Βιβλιογραφίας.....	19
2.1. Απάτη.....	19
2.2. Εσωτερικός έλεγχος.....	22
2.3. Εξωτερικός έλεγχος.....	28
2.4. Εταιρική διακυβέρνηση.....	31
Κεφάλαιο 3 ^ο Μεθοδολογία Έρευνας.....	37
3.1. Μεθοδολογία-στατιστική ανάλυση.....	39
3.2. Ερευνητικές υποθέσεις.....	40
3.3. Εξεταζόμενοι.....	40
3.4. Στατιστική Μέθοδος.....	40
Κεφάλαιο 4 ^ο Αποτελέσματα.....	41
4.1. Ενότητα Α. Δημογραφικά Στοιχεία.....	41
4.2. Ενότητα Β. Περιπτώσεις Απάτης.....	46
4.3. Ενότητα Γ. Ύπαρξη Εσωτερικού Ελέγχου.....	52
4.4. Ενότητα Δ. Εξωτερικός Έλεγχος.....	60
4.5. Ενότητα Ε. Εταιρική Διακυβέρνηση.....	66

4.6. Δείκτης Cronbach (Cronbach' s alpha).....	68
4.7. Συσχετίσεις Pearson	69
Κεφάλαιο 5 ^ο Συμπεράσματα.....	72
5.1. Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα.....	75
Βιβλιογραφία	76
Παράρτημα-Ερωτηματολόγιο.....	82

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1 Φύλο.....	41
Διάγραμμα 4.2 Φύλο.....	42
Διάγραμμα 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση	43
Διάγραμμα 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας	44
Διάγραμμα 4.5 Επαγγελματική Ιδιότητα	45
Διάγραμμα 4.6 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις	46
Διάγραμμα 4.7 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος.....	47
απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις	47
Διάγραμμα 4.8 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές.....	48
Διάγραμμα 4.9 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη	49
Διάγραμμα 4.10 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα	50
Διάγραμμα 4.11 Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται.....	51
Διάγραμμα 4.12 Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου	52
Διάγραμμα 4.13 Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης.....	53
Διάγραμμα 4.14 Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες	54
Διάγραμμα 4.15 Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη	55

Διάγραμμα 4.16 Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος	56
Διάγραμμα 4.17 Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης	57
Διάγραμμα 4.18 Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση ...	58
Διάγραμμα 4.19 Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης.....	59
Διάγραμμα 4.20 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης	60
Διάγραμμα 4.21 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις.....	61
Διάγραμμα 4.22 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη ...	62
Διάγραμμα 4.23 Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά.....	63
Διάγραμμα 4.24 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση.....	64
Διάγραμμα 4.25 Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης	65
Διάγραμμα 4.26 Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης.....	66
Διάγραμμα 4.27 Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων	67

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 4.1 Φύλο	41
Πίνακας 4.2 Φύλο	42
Πίνακας 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση	43
Πίνακας 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας.....	44
Πίνακας 4.5 Επαγγελματική Ιδιότητα.....	45
Πίνακας 4.6 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις	46
Πίνακας 4.7 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος	47
απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις	47
Πίνακας 4.8 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές.....	48
Πίνακας 4.9 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη	49
Πίνακας 4.10 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα	50
Πίνακας 4.11 Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται.....	51
Πίνακας 4.12 Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου	52
Πίνακας 4.13 Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης.....	53
Πίνακας 4.14 Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες	54
Πίνακας 4.15 Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη	55

Πίνακας 4.16 Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος	56
Πίνακας 4.17 Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης	57
Πίνακας 4.18 Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση.....	58
Πίνακας 4.19 Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης.....	59
Πίνακας 4.20 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης	60
Πίνακας 4.21 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις	61
Πίνακας 4.22 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη.....	62
Πίνακας 4.23 Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά.....	63
Πίνακας 4.24 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση.....	64
Πίνακας 4.25 Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης	65
Πίνακας 4.26 Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης.....	66
Πίνακας 4.27 Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων	67
Πίνακας 4.28 Δείκτης Cronbach.....	69
Πίνακας 4.29 Pearson συσχετίσεις μεταξύ μεταβλητών	70

Περίληψη

Ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος αναδείχθηκαν ως σημαντικά θέματα στη σύγχρονη βιβλιογραφία ειδικά μετά το ξέσπασμα πολλών σκανδάλων εταιρικής απάτης και τη διαπίστωση ότι αυτά προέρχονται από ανεπαρκή συστήματα, εσωτερικού κυρίως, ελέγχου. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση της εταιρικής απάτης και της σημασίας του αποτελεσματικού ελέγχου ως εργαλείο για τον εντοπισμό και την αποφυγή της. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε αφορά τη μελέτη δευτερογενών πηγών για την απάτη, τον εσωτερικό έλεγχο, τον εξωτερικό έλεγχο και την εταιρική διακυβέρνηση. Έμφαση δόθηκε κυρίως στην αναγνώριση των πιο σημαντικών πτυχών των παραπάνω στοιχείων και την εμπειρική διερεύνηση της αλληλεπίδρασής τους με την απάτη μέσα από τη δημοσκόπηση με τη χρήση ερωτηματολογίου. Για τη στατιστική ανάλυση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το SPSS για την ανάλυση δεδομένων δείγματος 80 ατόμων. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της απάτης και εσωτερικού ελέγχου, με την πρώτη να λειτουργεί ως εξαρτημένη και η δεύτερη ως ανεξάρτητη μεταβλητή, όταν εξετάζονται ξεχωριστά οι πτυχές τους.

Λέξεις – κλειδιά: λογιστική απάτη, εσωτερικός έλεγχος, εταιρική διακυβέρνηση, εξωτερικός έλεγχος

Abstract

Internal and external control have emerged as important issues in the modern literature, especially after the outbreak of many corporate fraud scandals and the finding that they come from inadequate systems, mainly internal control. The purpose of this paper is to examine corporate fraud and the importance of effective control as a tool to detect and prevent it. The methodology followed concerns the study of secondary sources for fraud, internal control, external control and corporate governance. Emphasis was placed mainly on identifying the most important aspects of the above data and empirically investigating their interaction with fraud through the survey using a questionnaire. For the statistical analysis of the research, SPSS was used to analyze the data of a sample of 80 people. The results of the research showed that there is a statistically significant relationship between fraud and internal control, with the former acting as a dependent and the latter as an independent variable, when their aspects are considered separately.

Keywords: accounting fraud, internal audit, corporate governance, external audit

Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες οι εξελίξεις στον επιχειρηματικό κόσμο είναι πολλές και πραγματοποιούνται πολύ γρήγορα. Γίνεται συνεπώς επιτακτική ανάγκη η προσαρμογή των επιχειρήσεων στα νέα δεδομένα. Με την απουσία ενός κατάλληλου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας και ελέγχου η αποτελεσματικότητα και η αξιοπιστία κάθε επιχείρησης θα είναι αμφίβολη.

Η παγκοσμιοποίηση που οδήγησε στη διεύρυνση των εταιρικών δραστηριοτήτων, οδήγησε τις επιχειρήσεις στην προσαρμογή των στρατηγικών τους και των κατευθυντήριων γραμμών τους έτσι ώστε να είναι συμβατές με τους κανόνες και τους νόμους των χωρών στις οποίες επεκτείνονται. Οι συνέπειες της τεχνολογικής ανάπτυξης και της παγκοσμιοποίησης επηρέασαν σημαντικά, πάρα πολλά από τα ενδιαφερόμενα και εμπλεκόμενα μέρη, και έγινε σαφές ότι είναι απαραίτητο ένα θεσμικού πλαισίου το οποίο θα μπορεί να ρυθμίσει όλες αυτές τις αλλαγές.

Μια επιχείρηση που επιθυμεί και σχεδιάζει την παγκόσμια διεύρυνση των επαγγελματικών της δραστηριοτήτων αλλά και την ανταγωνιστικότητα της πρέπει να υιοθετεί εσωτερικούς και εξωτερικούς κανόνες, οι οποίοι θα ενισχύουν την εικόνα της προς το επενδυτικό κοινό αλλά και την κοινωνία γενικότερα. Ο λόγος που οδήγησε σε αυτήν την ανάγκη δεν είναι τόσο, η απλή συμμόρφωση με τους νόμους μιας χώρας, αλλά κυρίως η εικόνα της επιχείρησης προς τους επενδυτές και τα ενδιαφερόμενα μέλη, σε θέματα διαφάνειας και αξιοπιστίας, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τη φήμη και κατ' επέκταση την πορεία μιας επιχείρησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιούν επιχειρήσεις κυρίως διεθνής, αλλά και εθνικής εμβέλειας, που συμβάλει στην αξιολόγηση, στον έλεγχο και στην καταγραφή των εσωτερικών διαδικασιών στην πράξη, επισημαίνει αδυναμίες και αποκλείσεις του συστήματος, παρέχει συμβουλές και προτείνει προσαρμογές κι οδηγεί στον εντοπισμό απάτης αλλά και στην εφαρμογή συστημάτων αποτροπής. Πρόκειται για έναν μηχανισμό επιτήρησης της των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, συμβάλλοντας κατά ένα μεγάλο βαθμό στην προστασία της εταιρείας και στη διασφάλιση των συμφερόντων των μετόχων της. Με τον όρο εταιρική διακυβέρνηση αναφερόμαστε στο πλαίσιο που καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ των τριών πυλώνων της

σύγχρονης επιχείρησης, δηλαδή των μετόχων, των διευθυντικών στελεχών (management), και του διοικητικού συμβουλίου. (Κουλουρίδα, 2019)

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει την σημασία του ρόλου του ελέγχου στον εντοπισμό απάτης. Μέσα από την ανασκόπηση της διεθνούς και εγχώριας βιβλιογραφίας επιδιώκεται ο εντοπισμός των σημαντικότερων πτυχών που συνθέτουν τις βασικές αρχές της και της συνεισφοράς εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό απάτης αλλά και πως η εταιρική διακυβέρνηση συμβάλει στην ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή των συστημάτων ελέγχου.

Επιπλέον, η παρούσα εργασία επιδιώκει και να αναδείξει τη σημαντικότητα της τήρησης διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις και της παροχής συμβουλευτικής σχετικά με την τήρηση αρχών εταιρικής διακυβέρνησης. Αν και μέχρι τώρα ο εσωτερικός έλεγχος εφαρμοζόταν σε μεγάλες οργανωμένες εταιρίες, πλέον καθίσταται επιτακτική η λειτουργία του και στις μικρομεσαίες, ώστε να αποφεύγονται περιστατικά απάτης και να επιτυγχάνεται η ορθή λειτουργία τους. (Κουλουρίδα, 2019)

Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθεται το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, δίνονται οι ορισμοί των εννοιών που θα διερευνηθούν και καθορίζονται οι σχέσεις μεταξύ τους.

Το δεύτερο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας μέσα από την ανάλυση ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί την τελευταία πενταετία τόσο σε διεθνές όσο και εθνικό επίπεδο από καταξιωμένους ερευνητές του χώρου.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ο σχεδιασμός και η ανάλυση της εμπειρικής έρευνας που πρόκειται να πραγματοποιηθεί.

Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται αναλυτικά τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας, οι τυπικοί της περιορισμοί και οι προτάσεις του συγγραφέα για περαιτέρω έρευνα.

Κεφάλαιο 1^ο Θεωρητική Προσέγγιση

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των δύο βασικών στοιχείων που απασχολούν την συγκεκριμένη εργασία, της απάτης και του ελέγχου. Γίνεται μια ενδελεχής ανάλυση της απάτης μέσα από ορισμούς αλλά και τα διάφορα είδη απάτης που εντοπίζονται. Στην συνέχεια, δίνεται η ερμηνεία του ελέγχου και αναλύεται η αναγκαιότητα τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού ελέγχου.

1.1. Απάτη

Η απάτη, ως νομική έννοια, ορίζεται ως το δικαίωμα που συνίσταται στην παραπλάνηση κάποιου ατόμου με απατηλά μέσα, για παράδειγμα με την απόκρυψη, την παραποίηση αληθινών στοιχείων ή την εμφάνιση αναληθών στοιχείων ως αληθινών με σκοπό το άμεσο ή έμμεσο όφελος του διαπράττοντος την απάτη. (Καζαντζής, 2006, p. 514) Αν και η απάτη είναι μια ευρεία νομική έννοια, ο ελεγκτής ενδιαφέρεται για την απάτη που προκαλεί ένα σφάλμα στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας.

Η ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης των Η.Π.Α. (Association of Certified Fraud Examiners-ACFE) ορίζει την απάτη ως την ενέργεια εκείνη που διαπράττεται από κάποιον και σχετίζεται με παράνομες πράξεις εξαπάτησης απόκρυψης στοιχείων και παραβίασης της εμπιστοσύνης, με σκοπό προσωπικό κέρδος μέσω της εκμετάλλευσης της επαγγελματικής του θέσης, εκμεταλλεύοντας περιουσιακά στοιχεία του εργοδότη. (Καζαντζής, 2006, p. 517)

Ο Brink αναφέρει ότι η απάτη είναι μια Δαμόκλειος Σπάθη για τις επιχειρήσεις ως προς την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων τους. (Brink, 1982)

Συμφωνά με τον Messier η επαγγελματική απάτη και κατάχρηση χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

α) στην απάτη που διενεργείται σε βάρος της εταιρίας διενεργούμενη από άτομο (ή συνεργασία ατόμων) εντός ή/ και εκτός της εταιρίας (παραποίηση τιμολογίων, υπεξαίρεση χρηματικών ποσών, δωροδοκία υπαλλήλων κ.ά.)

β) στη απάτη που διενεργείται προς το συμφέρον της εταιρίας (παραποίηση οικονομικών καταστάσεων, εσφαλμένη αποτίμηση συναλλαγών κ. ά) (Messier W., 2012, p. 289)

1.2. Χαρακτηριστικά της απάτης

Το διεθνές Πρότυπο ελέγχου 240 διευκρινίζει ότι απάτη είναι μια εσκεμμένη πράξη ατόμων (είτε αυτή ανήκουν στη διοίκηση της εταιρίας, είτε είναι υπάλληλοι είτε τρίτοι) με αποτέλεσμα την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. (ΔΠΕ240, 2010) Τα σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να προκύψουν είτε από απάτη είτε από λάθος. Η διαφορά ανάμεσα σε απάτη και λάθος είναι το εάν η ενέργεια που καταλήγει στο σφάλμα των οικονομικών καταστάσεων είναι εκούσια ή ακούσια. (ΔΠΕ240, 2010)

Η απάτη μέσω παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζει τρία χαρακτηριστικά τα οποία συνθέτουν το λεγόμενο «Τρίγωνο της Απάτης». (Goldmann P., 2009) Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν: α) στα κίνητρα-πίεση, β) στην ευκαιρία, και γ) στη εκλογίκευση της απάτης. Αναλυτικότερα,

α) Τα κίνητρα ή πίεση που δέχεται η διοίκηση ή άλλοι εργαζόμενοι ώστε να παραποιήσουν τις οικονομικές καταστάσεις της οντότητας στην οποία εργάζονται συνήθως, βασίζονται στην απληστία ή στην ανάγκη. Η απληστία θεωρείται ως η κύρια αιτία της απάτης. Άλλες αιτίες αφορούν σε προβλήματα από χρέη και τυχερά παιχνίδια ή σε γενικότερα οικονομικά προβλήματα και έλλειψη χρημάτων. Αν και πολλοί έχουν την ευκαιρία να διαπράξουν απάτη, μόνο μια μειοψηφία εξ αυτών το πράττει, είτε λόγω απληστίας είτε λόγω ανάγκης. Τα κίνητρα παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων μιας οντότητας συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Ανάγκη δανεισμού από τράπεζες
- Άντληση κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο.
- Ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων
- Αμοιβές της διοίκησης
- Εξαγορές και συγχωνεύσεις μεταξύ επιχειρήσεων
- Πίεση από οικονομικούς αναλυτές
- Μερισματική πολιτική της επιχείρησης
- Φοροδιαφυγή

- Φιλοδοξίες των στελεχών της ανώτατης διοίκησης

β) Η ευκαιρία για απάτη αναφέρεται στις συνθήκες που προσφέρουν τη δυνατότητα για παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Παραδείγματα τέτοιων ευκαιριών αποτελούν τα αδύναμα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, η απομακρυσμένη κεντρική διοίκηση, ειδικότερα στην περίπτωση θυγατρικών πολυεθνικών επιχειρήσεων, η συγκέντρωση υπερβολικής εξουσίας σε ένα μόνο πρόσωπο ή σε λίγα συγκεκριμένα πρόσωπα, οι περίπλοκες συναλλαγές ή συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, οι ασαφείς πολιτικές σε σχέση με την αποδεκτή συμπεριφορά των εργαζομένων, κ.α.

γ) Το τρίτο στοιχείο της απάτης αναφέρεται στα ζητήματα συμπεριφοράς ή χαρακτήρα που επιτρέπει ή και παρακινεί ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων στο να διαπράξουν μια ανειλικρινή πράξη. Τέτοιου είδους συμπεριφορές επιδεικνύονται από στελέχη της διοίκησης, τα οποία είτε επιδιώκουν την «πάση θυσία» διατήρηση της υψηλής τιμής της μετοχής της εταιρείας που διοικούν, είτε εκλογικεύουν τη διάπραξη λογιστικής απάτης διότι και «άλλες εταιρείες» διαπράττουν παρόμοιες απάτες.

Οι Νεγκάκης και Ταχυνάκης αναφέρουν ότι προκειμένου να διαπραχθεί μια απάτη απαιτείται συνεργασία μεταξύ δύο τουλάχιστον ατόμων με κοινά συμφέροντα. Κάνουν λόγο ότι ο ανταγωνισμός και η πίεση προκειμένου να ανταπεξέλθει η εταιρία στις απαιτήσεις της διοίκησής των μετόχων των επενδυτών παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διάπραξη απάτης. (Νεγκάκης Χ., 2013, σ. 749)

1.3. Έλεγχος Απάτης

Η Ελεγκτική, ως ένας ξεχωριστός επαγγελματικός κλάδος των διοικητικών – οικονομικών επιστημών, σχετίζεται με τον προσδιορισμό των γενικών κανόνων, αρχών, όρων και προϋποθέσεων για την αποτελεσματική διεξαγωγή οικονομικών και λοιπών ελέγχων σε μια επιχειρηματική οντότητα ή οργανισμό, με στόχο τη διαφύλαξη και τη σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων της οντότητας, καθώς την ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της. (Καζαντζής, 2006)

Η ελεγκτική διακρίνεται σε τρεις βασικές κατηγορίες: (Τσακλάγκανος, 2005)

α) Εξωτερική Ελεγκτική, κατά την οποία ένας ανεξάρτητος εξωτερικός ορκωτός ελεγκτής λογιστής (Ο.Ε.Λ.), διενεργεί έλεγχο επί των οικονομικών καταστάσεων της οντότητας με σκοπό την έκφραση γνώμης για το κατά πόσον οι καταστάσεις αυτές

παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την οικονομική θέση της οντότητας κατά την περίοδο αναφοράς (π.χ. στις 31 Δεκεμβρίου 2017) και τη χρηματοοικονομική της επίδοση για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με το ισχύον λογιστικό πλαίσιο (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, κλπ.).

β) Εσωτερική Ελεγκτική, η οποία αποτελεί μια ξεχωριστή και ανεξάρτητη, μεν, αλλά και εσωτερική της οντότητας, δε, λειτουργία, η οποία είναι επιφορτισμένη με το συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας της οντότητας, συμπεριλαμβανομένου, ασφαλώς, και του λογιστικού της συστήματος.

Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου ορίζεται ένα οργανωμένο σύστημα λειτουργιών και διαδικασιών που προδιαγράφονται από μια οντότητα για την τήρηση συγκεκριμένων αρχών και πολιτικών με στόχο τη χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση των οικονομικών της πόρων, την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της και τη διαφύλαξη της φήμης και ακεραιότητας της στο γενικότερο περιβάλλον λειτουργίας της.

Ειδικότερα, με τον όρο σύστημα εσωτερικού ελέγχου εννοούμε τη σωστή διάρθρωση των δομών και λειτουργιών της οντότητας, τη σωστή και δίκαια κατανομή καθηκόντων και αρμοδιοτήτων στο προσωπικό της, την εφαρμογή δικλίδων ασφαλείας με σκοπό την ελαχιστοποίηση της πιθανότητας λαθών, παραλείψεων και απάτης κατά τις συναλλαγές της οντότητας με τρίτους, τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την προστασία των περιουσιακών στοιχείων της και την ορθή απεικόνιση τους στις οικονομικές καταστάσεις. (Παπαστάθης, 2014)

Η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου παρέχει στον εξωτερικό ελεγκτή υψηλό βαθμό πεποίθησης ότι τυχόν λάθη και παραλείψεις που μπορεί να έχουν επίδραση στο λογιστικό σύστημα της οντότητας μπορούν να εντοπιστούν εγκαίρως. Η πεποίθηση αυτή μπορεί να συμβάλλει δραστικά στη βελτιστοποίηση των εξασκούμενων ελεγκτικών εργασιών από πλευράς του ορκωτού ελεγκτή, μέσω της μείωσης του μεγέθους των δειγμάτων των λογαριασμών και των στοιχείων που θα ελεγχθούν, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση πόρων και χρόνου, τόσο για τον ορκωτό ελεγκτή όσο και για την ελεγχόμενη οντότητα.

Προκειμένου ο ορκωτός ελεγκτής να αποκτήσει πεποίθηση για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου οφείλει να διενεργεί ενδελεχή αξιολόγηση των εσωτερικών διαδικασιών ελέγχου, τόσο σε επίπεδο σχεδίασης όσο και σε επίπεδο

λειτουργικότητας. Οφείλει, επίσης, να αξιολογεί τα συστήματα που υποστηρίζουν τις εσωτερικές διαδικασίες, όπως το λογιστικό πρόγραμμα που χρησιμοποιείται για την καταγραφή των συναλλαγών και των λοιπών λογιστικών γεγονότων, το γενικότερο μηχανογραφικό σύστημα που υποστηρίζει τη λειτουργία της οντότητας, καθώς και τυχόν συστήματα που βοηθούν τους εσωτερικούς ελεγκτές στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Ο ορκωτός ελεγκτής, τέλος, πρέπει να λαμβάνει τις εκθέσεις ελέγχου του εσωτερικού ελεγκτή και να τις εξετάζει προκειμένου να αξιολογεί τα ευρήματα του εσωτερικού ελέγχου και να εντοπίζει τα πεδία δράσης της οντότητας που τυχόν θεωρούνται ως επικίνδυνα ή προβληματικά από τον εσωτερικό ελεγκτή της οντότητας.

Κατά την εκτέλεση του ελεγκτικού έργου, ο ορκωτός ελεγκτής εξετάζει τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων με σκοπό το σχεδιασμό κατάλληλων ελεγκτικών διαδικασιών, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της οντότητας.

Εντούτοις, αναλόγως και με τη συμφωνία που έχει συνάψει με την οντότητα για το ελεγκτικό έργο που καλείται να εκτελέσει, ο ορκωτός ελεγκτής δύναται να κοινοποιεί προς τη Διοίκηση τυχόν αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εντοπίζει με σχετικές εκθέσεις προς αυτή (Management Letters). Τέλος, ο ελεγκτής, σε ακραίες περιπτώσεις που εντοπίζει εκτεταμένες αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, δύναται να εκδώσει αρνητική γνώμη στην έκθεση ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων ή, ακόμα, και να επικαλεστεί αδυναμίας έκφρασης γνώμης επί της οικονομικών καταστάσεων.

γ) Κρατικοί Έλεγχοι, οι οποίοι αφορούν όλους τους ελέγχους που διενεργούν οι διάφοροι κρατικοί φορείς, όπως ο φορολογικός έλεγχος που διενεργείται από την εφορία και αφορά στην εξακρίβωση της ορθότητας των δηλωθέντων εισοδημάτων από μια οντότητα, ο έλεγχος που διενεργείται από την Τράπεζα της Ελλάδος επί νομισματικών και πιστωτικών θεμάτων αλλά και οι διάφοροι έλεγχοι από πλευράς του Ελεγκτικού Συνεδρίου του κράτους που αφορούν σε λογαριασμούς του δημοσίου τομέα, στους δήμους και κοινότητες, κ.α. (Φάκος, 2013)

Κεφάλαιο 2^ο Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί επισκόπηση διάφορων ερευνών σχετικά με τις μεταβλητές αυτής της εργασίας αλλά και των υποθέσεων τους. Ειδικότερα, θα αναλυθούν άρθρα σχετικά με την εξαρτημένη μεταβλητή που είναι η απάτη αλλά και με τις ανεξάρτητες μεταβλητές τον εξωτερικό, τον εσωτερικό έλεγχο αλλά και την εταιρική διακυβέρνηση.

2.1. Απάτη

Στο ερευνητικό πεδίο της απάτης έχουν εκπονηθεί πλήθος μελετών με αντικείμενο τη σχέση της απάτης με την επίδοση της εταιρίας, κυρίως αναφερόμενες σε μεγάλες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τους Bekiaris και Papachristou (Bekiaris & Papachristou, 2017) τα αποτελέσματα μερικών πρόσφατων μελετών σχετικά για τον εντοπισμό της απάτης απαιτείται η κατανόηση της σχέσης μεταξύ του εσωτερικού εταιρικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των κινήτρων των υπαλλήλων μιας εταιρείας και της κουλτούρας της (Dorminey, Fleming, Kranacher και Riley 2012; Cooper, Dacin, and Palmer 2013; Trompeter et al. 2013; Hermanson, Justice, Ramammorti και Riley 2017). Οι Ghannam, Bugeja, Matolcsy και Spiropoulos (Ghannam, Samir, Bugeja, Matolcsy, & Spiropoulos., 2018) Οι μελετητές έκαναν μια έρευνα σχετικά με την απάτη διερευνώντας εάν ειδικευμένοι και έμπειροι διευθυντές με λογιστική και νομική εμπειρογνομοσύνη συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια των εταιρειών μετά την αποκάλυψη της απάτης επιβεβαιώνοντας τα αποτελέσματα άλλων μελετών όπως οι Marciukaityte et al. Τα αποδεικτικά στοιχεία των Ghannam et al. δείχνουν ότι αυτοί οι διευθυντές εντάσσονται στα διοικητικά συμβούλια εταιρειών που έλαβαν χώρα περιστατικά απάτης και ανταμείβονται επίσης με πρόσθετες μελλοντικές θέσεις στο διοικητικό συμβούλιο και υψηλότερη αποζημίωση.

Μια ακόμη σημαντική έρευνα πραγματοποίησαν οι Rasa Kanaricickiene και Zivile Grundiene (Kanaricickiene & Grundiene, 2015) καθώς μελέτησαν το θέμα του ελέγχου σφάλματος ως προς τον εντοπισμό του μέσω των χρηματοοικονομικών δεικτών. Αναλυτικότερα, ο σκοπός της έρευνας ήταν να διακρίνει τους χρηματοοικονομικούς δείκτες οι τιμές των οποίων θα μπορούσαν να φανερώνουν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις. Η έρευνα διεξήχθη συλλέγοντας δεδομένα από 40 δόλιες οικονομικές

καταστάσεις και 125 μη δόλιες οικονομικές καταστάσεις. Συνολικά χρησιμοποιήθηκαν 51 χρηματοοικονομικοί δείκτες κατά τη διάρκεια της έρευνας. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ό,τι από τους χρηματοοικονομικούς δείκτες που αναλύθηκαν, οι δείκτες της κερδοφορίας, ρευστότητας και δραστηριότητας είναι οι πιο ευαίσθητοι σε απάτη. Επιμέρους συμπεράσματα της έρευνας ήταν ότι σε περισσότερες περιπτώσεις απάτης η εταιρεία δείχνει ότι συνεχίζει να αναπτύσσεται και να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της. Τέλος, από την έρευνα προτάθηκε ένα μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης για την πρόβλεψη απάτης στις οικονομικές καταστάσεις βάσει των χρηματοοικονομικών δεικτών. Το σχεδιασμένο μοντέλο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από εξωτερικούς χρήστες για να αντλήσουν πληροφορίες για τις οικονομικές καταστάσεις κατά τη λήψη αποφάσεων για τις επενδύσεις και την αξιολόγηση της εταιρείας.

Οι Thomas Beckhoff, Leslee Higgins και Debra Sinclair (Beckhoff, Higgins, & Sinclair, 2010) μελέτησαν το θέμα της διαφοράς μεταξύ του ελέγχου απάτης και του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων. Με την έρευνα αυτή θέλησαν να απαντήσουν το ερώτημα του πότε οι μικρές επιχειρήσεις χρειάζονται έλεγχο απάτης και πότε έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις. Ειδικότερα μελέτησαν ορισμένες περιπτώσεις υπεξαίρεσης στοιχείων ενεργητικού και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές δεν μπορούν ούτε θα έπρεπε να ανακαλύψουν μια υπεξαίρεση καθώς είναι επαγγελματικά υποχρεωμένοι να εντοπίζουν ουσιώδη σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις. Τέλος, προτείνουν ότι οι εταιρίες, πολύ περισσότερο οι μικρού μεγέθους, πρέπει να εκπονούν έναν ετήσιο έλεγχο των οικονομικών της καταστάσεων σε συνδυασμό με έναν έλεγχο απάτης.

Ο Dominic Peltier-Rivest (Peltier-Rivest, 2018) μελέτησε το θέμα της απάτης ως προς το αν λειτουργούν οι μηχανισμοί αναφοράς. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι μηχανισμοί αναφοράς, να αναλύσει τις τρέχουσες τάσεις και να αναπτύξει ένα πλαίσιο για την εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών. Αυτή η μελέτη βασίστηκε σε συλλογή πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων, θεωρίας εγκληματολογίας και εντοπισμό των καλύτερων εταιρικών στρατηγικών. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) ότι ο διάμεσος αριθμός των ετήσιων εκθέσεων ισούται με το 1,2% του αριθμού των εργαζομένων σε έναν οργανισμό και ότι το 40% αυτών των αναφορών έχουν αξία (Navex Global, 2014) β) το 42,2% όλων των περιπτώσεων απάτης εντοπίζονται μέσω

εσωτερικών αναφορών, ανεξάρτητα από τη μορφή τους. γ) οι οργανισμοί με επίσημους μηχανισμούς αναφοράς υφίστανται απώλειες απάτης που είναι 40,5% λιγότερες από άλλες οργανώσεις (ACFE , 2014) δ) οι εργαζόμενοι είναι πιο πρόθυμοι να αναφέρουν κλοπές σε πόρους και ζητήματα στο χώρο εργασίας παρά απάτη και διαφθορά, ενώ το 21% όλων των καταγγέλλων έχουν βιώσει κάποια αντίποινα για την αναφορά παραπτωμάτων (Ethics Resource Center, 2014). Αυτό το έγγραφο προτείνει ότι οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί αναφοράς θα πρέπει να ενθαρρύνουν ενεργά την καταγγελία, ότι όλοι οι αξιόπιστοι ισχυρισμοί θα πρέπει να διερευνώνται ανεξάρτητα και ότι θα πρέπει να προσφέρεται η δυνατότητα να παραμείνουν ανώνυμοι. Η εποπτεία και η καθημερινή διαχείριση των μηχανισμών αναφοράς πρέπει να δοθεί σε δύο διαφορετικά μέρη που είναι ανεξάρτητα από τη διοίκηση και που δεν συμμετέχουν σε προγράμματα αποζημίωσης κινήτρων (Lipman, 2012)

Η Emily Homer (Homer, 2019) μελέτησε κάνοντας συστηματική ανασκόπηση το θέμα του τριγώνου απάτης που αναλύθηκε στο κεφάλαιο 1. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάσει την υπάρχουσα βιβλιογραφία για το τρίγωνο της απάτης. Το πλαίσιο του τριγώνου της απάτης, που διαδόθηκε από τους Donald Cressey και W. Steve Albrecht, έχει χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσει τα οικονομικά εγκλήματα από τη δεκαετία του 1940. Η θεωρία περιλαμβάνει ότι το οικονομικό έγκλημα και η απάτη στο χώρο εργασίας συμβαίνουν μόνο όταν ο δράστης έχει επαρκείς ευκαιρίες, πίεση και ορθολογισμό για να διαπράξει το έγκλημα. Το τρίγωνο της απάτης έχει εφαρμοστεί εμπειρικά στη μελέτη εγκληματικών συμπεριφορών και συγκεκριμένων οικονομικών εγκλημάτων και παραβατών διεθνώς για να προσδιοριστεί εάν και τα τρία στοιχεία είναι απαραίτητα για την εμφάνιση των εγκλημάτων. Συνολικά το δείγμα που μελετήθηκε αποτελούνταν από 33 εμπειρικές μελέτες που έχουν εφαρμόσει και τα τρία συστατικά του τριγώνου της απάτης για τη μελέτη της οικονομικής εγκληματικής συμπεριφοράς που διαπράττονται τόσο από εταιρείες όσο και από ιδιώτες. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: Από τις 33 μελέτες που περιλαμβάνονται, 32 βρήκαν συσχέτιση για τουλάχιστον ένα στοιχείο του τριγώνου απάτης και 27 βρήκαν συσχέτιση και για τα τρία στοιχεία. Συνολικά, αυτές οι μελέτες έχουν δείξει ότι το τρίγωνο απάτης έχει γενικά λάβει υποστήριξη σε διάφορα θέματα, βιομηχανίες και χώρες. Τα ευρήματά είναι σημαντικά το τρίγωνο της απάτης ισχύει σε μεγάλο βαθμό διεθνώς ως εξήγηση για οικονομικά εγκλήματα

Ο Mark J. Nigrini (Nigrini, 2019) μελέτησε το θέμα της απάτης ως προς τα μοτίβα των αριθμών που χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις εταιρικής απάτης. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό την ταξινόμηση των αριθμών που χρησιμοποιήθηκαν στα πρόσφατα οικονομικά δελτία, στα συστήματα διαφθοράς και απάτης, στην κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων με τέτοιο τρόπο ώστε τα ευρήματα να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σχεδιασμό αποτελεσματικών προληπτικών τεστ ανίχνευσης απάτης. Οι πηγές δεδομένων για το σύστημα ταξινόμησης περιλαμβάνουν τα δικαστικά αρχεία των διώξεων για απάτες, τις ανακριτικές εκθέσεις και τα ερευνητικά έγγραφα που σχετίζονται με υποθέσεις απάτης. Η μελέτη περιλαμβάνει πολλά παραδείγματα δόλιων αριθμών. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) οι ψευδείς αριθμοί είναι συνήθως ποσά που είναι στρογγυλά, β) έχουν ισχυρή ανάπτυξη από περίοδο σε περίοδο, γ) είναι ακριβώς πάνω ή κάτω από τα όρια εσωτερικού ελέγχου ή άλλους στόχους, δ) είναι σκόπιμα αντίγραφα αυθεντικών συναλλαγών και ε) είναι ακραίες τιμές και στρογγυλοποιούνται υπερβολικά πάνω ή κάτω.

2.2. Εσωτερικός έλεγχος

Οι Guo, Huang, Zhang και Zhou (Guo, Huang, Zhang, & Zhou, 2016) μελετούν την επίδραση των πολιτικών μεταχείρισης εργαζομένων στην αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων μιας εταιρείας. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν τη σημασία του εταιρικού περιβάλλοντος, καθώς αναφέρουν ότι φιλικές προς τους εργαζόμενους πολιτικές μειώνουν την πιθανότητα απάτης. Διαπιστώνουν επίσης ότι σε εταιρείες που παρέχουν περισσότερες παροχές σε εργαζομένους, η τάση δημιουργίας διαφυγόντων κερδών που προκαλούνται από ακούσια λάθη είναι επίσης χαμηλότερη. Η Power (Power, 2009) προσθέτει ότι ο κίνδυνος απάτης έχει προκαλέσει επέκταση στα στοιχεία του ελέγχου, της διαχείρισης των κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων και των κανονισμών όσον αφορά τους νόμους, τους κανόνες κ.λπ. Οι εσωτερικοί ελεγκτές καλούνται να παρέχουν πιο αξιόπιστη διαβεβαίωση στην επιτροπή ελέγχου για την αποτελεσματικότητα των εσωτερικών ελέγχων (Beasley, Clune, & Hermanson, 2006)

Οι Πέτρος Λόης, Γιώργος Δρογαλάς, Αλκιβιάδης Καραγιώργος, Κωσταντίνος Τσικαλάκης (Lois, Drogalas, Karagiorgos, & Tsikalakis, 2020) μελέτησαν το θέμα των Εσωτερικών ελέγχων στην ψηφιακή εποχή βάσει τριών παραμέτρων (α) ευκαιρίες (β) κινδύνους (γ) και προκλήσεις. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάσει τον συνεχή

έλεγχο στην ψηφιακή εποχή από την προοπτική των υπαλλήλων ελεγκτικών γραφείων. Διερευνά επίσης σύγχρονους παράγοντες που επηρεάζουν τον συνεχή έλεγχο, καθώς και τις τεχνικές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την εφαρμογή του. Συνολικά το δείγμα αποτελούνταν από 105 άτομα που απασχολούνταν στα μεγαλύτερα ελεγκτικά ιδρύματα στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) οι τεχνολογικές εξελίξεις είναι απαραίτητες για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ψηφιακού ελέγχου β) Ο αντίκτυπος των μέτρων προστασίας δεδομένων κατά των επιθέσεων στον κυβερνοχώρο καθώς και των δεξιοτήτων και της κατάρτισης των εργαζομένων βρέθηκε να είναι σημαντικός. γ) Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην προετοιμασία και τη δημιουργία εικονικών ομάδων ελέγχου

Οι Daniela Petrașcu και Alexandra Tîeanu (Petrașcu & Tîeanu, 2014) μελέτησαν το θέμα του εσωτερικού ελέγχου στη αποφυγή και πρόληψη απάτης. Αυτό το άρθρο έχει ως στόχο να περιγράψει το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου για την ανίχνευση πιθανών περιπτώσεων απάτης αλλά και να τονίσει τη σημασία του ελέγχου για την πρόληψη της διάπραξης απατών σε οποιαδήποτε οικονομική οντότητα. Ο τρόπος που έκαναν την έρευνα είναι να αναλύσουν τους κανόνες, που έχουν δημοσιευθεί τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο στην συνέχεια κάνοντας ποιοτική ανάλυση επικεντρωμένη στην μέθοδο της σύγκρισης παρουσιάζοντας μια αναλογία μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της απάτης και στην ολοκλήρωση της μελέτης παρουσιάζοντας σχετικά άρθρα που έχουν δημοσιευθεί από ειδικούς στον τομέα αυτό. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ό,τι για να επιτευχθεί η πρόληψη και η ανίχνευση της απάτης είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός κατάλληλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, από την έρευνα προτάθηκε η υιοθέτηση αυστηρής στάσης απέναντι στους απατεώνες η οποία θα έχει σκοπό να τους αποτρέψει από το να διαπράξουν απάτη καθώς θα γνωρίζουν τις αυστηρές ποινές που υπάρχουν και δεδομένου ό,τι θα βρίσκονται σε ένα περιβάλλον με καλό σύστημα εσωτερικού ελέγχου το ποσοστό ανίχνευσης μιας απάτης είναι υψηλό.

Οι Mathew A. Thomas και Raul R. Marathe (Thomas & Marathe, 2012) μελέτησαν το θέμα της συμπεριφοράς όσων διαπράττουν απάτη μέσα από ένα σύστημα συνεχές ελέγχου. Ο στόχος της μελέτης είναι να προσδιορίσει τη συμπεριφορά ενός κακόβουλου ατόμου ή πιθανού απατεώνα μέσα από ένα στοχαστικό μοντέλο της θεωρίας παιγνίων.

Το μοντέλο χρησιμοποιεί ένα μη μηδενικό, δυναμικό παιχνίδι με πιθανότητες. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν όσο πιο χαλαρό σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει η εταιρία τόσο πιο πιθανό το άτομο να διαπράξει την απάτη, καταρρίπτοντας έτσι την αντίληψη ότι οι απατεώνες προσελκύονται από υψηλής αξίας συναλλαγές. Κύριοι περιορισμοί της έρευνας είναι πως χρησιμοποιείται παίγνιο μη μηδενικού αθροίσματος πράγμα το οποίο απλοποιεί το μοντέλο, καθώς και η ύπαρξη «κοινής γνώσης» η οποία αποτελεί μια βασική παραδοχή της θεωρίας παιγνίων. Τέλος, προτείνεται η χρήση της θεωρίας παιγνίων στην αξιολόγηση του κινδύνου απάτης σε αντίθεση με τη θεωρία λήψης αποφάσεων που επιλέγουν ευρέως οι επιχειρήσεις.

Οι Kanitsorn Terdpraorong και Jomdet Trimek (Terdpraorong & Trimek, 2015) μελέτησαν την περίπτωση παραχάραξης 1.58 δισεκατομμυρίων Μπατ Ταϊλάνδης (39,5 εκατ. Ευρώ) του ινστιτούτου τεχνολογίας King Mongkut στην Μπανγκόκ, Ταϊλάνδη. Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν να εξετάσει τι θα μπορούσε να είχε γίνει για να αποφευχθεί η απάτη. Εφάρμοσαν ποιοτική ανάλυση με τη μορφή συνεντεύξεων σε 2 ενότητες (α) στους διοικητές της εθνικής αστυνομίας της Ταϊλάνδης που ασχολήθηκαν με το συγκεκριμένο θέμα (β) σε 5 ανεξάρτητους εσωτερικούς ελεγκτές. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι εντοπίστηκε ανεπάρκεια των εν εφαρμογή προτύπων εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της θα βοηθήσουν στη διαχείριση του κινδύνου της απάτης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επίσης, μπορούν να εφαρμοστούν και σε κάθε οργανισμό. Περιορισμός της έρευνας ήταν ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν μπορεί πάντα να αποτρέψει εξωτερικούς παράγοντες, που βρίσκονται πέρα από τον έλεγχο του οργανισμού όπως η κακή ανθρώπινη κρίση στη λήψη αποφάσεων, προκαταλήψεις κ.α. Από την έρευνα προτάθηκε για τον εντοπισμό και την αποτροπή της απάτης σε πρώιμα επίπεδα και σε συνδυασμό με τον εσωτερικό έλεγχο: 1) διαχωρισμός των καθηκόντων 2) συχνή έλεγχοι των τραπεζικών λογαριασμών 3) τεχνικά συστήματα 4) δημιουργία επιτροπής ελέγχου 5) η δημιουργία αίσθησης του ανήκει στους εργαζόμενους 6) σύστημα καταγγελίας δυσλειτουργιών και παραπόνων.

Οι Paul Coram, Colin Ferguson και Robyn Moroney (Coram, Ferguson, & Moroney, 2008) μελέτησαν το θέμα του εσωτερικού ελέγχου, τις εναλλακτικές διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου και της απάτης ως προς το επίπεδο της υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων. Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι να εκτιμηθεί κατά πόσο οι οργανώσεις με μια λειτουργία εσωτερικού λογιστικού ελέγχου είναι πιο πιθανό να ανιχνεύσουν μια

απάτη από εκείνες που δεν έχουν λειτουργία εσωτερικού ελέγχου. Ειδικότερα, στάλθηκαν ερωτηματολόγια στους οικονομικούς διευθυντές των οργανισμών που ανταποκρίθηκαν στην KPMG Έρευνα Απάτης το 2004 σε όλη την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Από τους 480 οργανισμούς οι 324 απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι οι οργανώσεις με λειτουργία εσωτερικού λογιστικού ελέγχου είναι πιο πιθανό να ανιχνεύσουν απάτη από ό,τι εκείνες που δεν έχουν μια τέτοια λειτουργία. Επιμέρους συμπεράσματα της έρευνας ήταν ότι οι οργανώσεις που βασίζονται αποκλειστικά σε εξωτερική ανάθεση για λειτουργία του ελέγχου τους, είναι πιο πιθανό να ανιχνεύσουν απάτη από ό,τι εκείνες που αναλαμβάνουν από μόνες τους τον εσωτερικό τους έλεγχο. Τα αποτελέσματα αυτά είναι σημαντικά για πολλές ομάδες, όπως είναι οι επενδυτές, οι ρυθμιστικές αρχές και οι διαχειριστές της εταιρίας, επειδή παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την αξία του εσωτερικού ελέγχου. Κυριότερος περιορισμός της έρευνας ήταν ό,τι επικεντρώνεται αποκλειστικά στον εσωτερικό έλεγχο για να αυξήσει την τάση ανίχνευσης και αυτο-αξιολόγησης της απάτης ενώ δεν επαρκή μόνο ο εσωτερικός έλεγχος αλλά πρέπει να συνδυάζεται και με άλλους παράγοντες όπως η καλή διακυβέρνηση, οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου κ.α.

Οι Γιώργος Δρογαλάς, Κωνσταντίνος Πετρίδης, Νικόλαος Ε. Πετρίδης και Ελένη Ζωγράφου (Drogalas, Petridis, Petridis, & Zografidou, 2020) μελέτησαν το θέμα της αποτίμησης των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου στο τμήμα υποστήριξης αποφάσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης χρησιμοποιώντας μαθηματικό προγραμματισμό. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάσει τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (LGO). Συγκεκριμένα, διερευνάται το επίπεδο εφαρμογής των εσωτερικών μηχανισμών εταιρικού ελέγχου στο Τμήμα Υποστήριξης Αποφάσεων (DSD) των LGO. Συνολικά το δείγμα αποτελούνταν από 93 δημόσιους υπάλληλους. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) ότι ο βαθμός της προστιθέμενης αξίας του εσωτερικού ελέγχου σε δημόσιους οργανισμούς εξαρτάται από τον βαθμό ανεξαρτησίας της, β) ότι είναι αντιστρόφως ανάλογο του βαθμού συμμόρφωσης με τις διαδικασίες του DSD.

Οι Μιχαήλ Nerantzidis, Μιχαήλ Pazarskis, Γιώργος Drogalas, Στέργιος Γαλάνης (Nerantzidis, Pazarskis, Drogalas, & Galanis, 2020) μελέτησαν το θέμα του εσωτερικού ελέγχου στο δημόσιο τομέα: (α) συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και (β)

μελλοντική ερευνητική ατζέντα Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάσει επανεξετάζει τη βιβλιογραφία μετά το 2009 σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο του δημόσιου τομέα (ΙΑ) και εξετάζει τρία αλληλένδετα ερωτήματα έρευνας (RQ): Πώς αναπτύσσεται η έρευνα για τον δημόσιο τομέα ΙΑ; Ποια είναι η εστίαση και οι επικρίσεις της βιβλιογραφίας για τον δημόσιο τομέα ΙΑ; Ποιο είναι το μέλλον της έρευνας ΙΑ στον δημόσιο τομέα; Συνολικά το δείγμα αποτελούνταν από 78 άρθρα περιοδικών με κριτές που δημοσιεύθηκαν μεταξύ 2010 και 2019. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) αύξηση των δημοσιεύσεων έως το 2017, οι περισσότερες από τις οποίες εστιάζουν σε μία χώρα, ιδίως σε αναδυόμενες αγορές β) η ΙΑ έχει μελετηθεί σε όλα τα κυβερνητικά επίπεδα, τις περισσότερες φορές σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. τονίζουν τη «διακυβέρνηση» και την «λειτουργική αποτελεσματικότητα» χρησιμοποιώντας ποσοτική ανάλυση.

Οι Maia Farkas , Rina Hirsch , Julia Kokina (Farkas, Hirsch, & Kokina, 2019) μελέτησαν το θέμα του εσωτερικού ελέγχου ως προς την επικοινωνία και τη σχέση του ελεγκτή με τη διοίκηση αλλά και τις αντιλήψεις αυτής. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάσει πιθανούς καθοριστικούς παράγοντες της συμφωνίας της διοίκησης με εσωτερικές ελεγκτικές. Συνολικά το δείγμα αποτελούνταν από τυχαία 228 έμπειρα διοικητικά στελέχη. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) Όταν ο εσωτερικός ελεγκτής αναφέρει μια βασική αιτία ως μια διαπιστωμένη ανεπάρκεια σε μια έκθεση εσωτερικού ελέγχου, οι διοικητικές αντιλήψεις για την ποιότητα και ορθότητα αυτής της αναφοράς βελτιώνονται. β) Το φύλο του εσωτερικού ελεγκτή που επικοινωνεί το εύρημα ελέγχου στη διοίκηση δεν επηρεάζει σημαντικά τις αντιλήψεις της διοίκησης. γ) η κοινοποίηση της έκθεσης εσωτερικού ελέγχου μέσω e-mail αντί της τηλεδιάσκεψης οδηγεί σε βελτιωμένες αντιλήψεις για την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. δ) οι βελτιώσεις στις αντιλήψεις για την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε μεγαλύτερη συμφωνία με τις συστάσεις του εσωτερικού ελεγκτή και οι βελτιώσεις στις αντιλήψεις για την ποιότητα των αναφορών οδηγούν σε μεγαλύτερη εφαρμογή στρατηγικών αποκατάστασης που συνιστώνται από τον εσωτερικό ελεγκτή.

Οι Frank Kabuye , Stephen Korutaro Nkundabanyanga , Julius Opiso , Zulaika Nakabuye (Kabuye, Nkundabanyanga, Opiso, & Nakabuye, 2017) μελέτησαν το θέμα του εσωτερικού ελέγχου, ικανότητες, δραστηριότητες και διαχείριση απάτης στον τομέα

των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάσει τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου τις αρμοδιότητες και τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση της απάτης σε εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Το υλικό που εξετάστηκε αποτελείται από δεδομένα εταιριών που συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου από δείγμα 54 εταιριών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Καμπάλα, Ουγκάντα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι α) η οργάνωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και η αρμοδιότητες του εσωτερικού ελεγκτή είναι σημαντικοί παράγοντες πρόβλεψης της απάτης. β) οι δραστηριότητες εσωτερικού ελέγχου δεν προβλέπουν σημαντικά τη διαχείριση της απάτης. γ) όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν την κατάλληλη γνώση και είναι ικανοί σε έναν οργανισμό, είναι πιθανό να εκτελούν δραστηριότητες που ενισχύουν τη διαχείριση της απάτης.

Οι Χαρίλαος Μερτζάνης, Βαγγέλης Μπαλντάς, Θεόδωρος Πανταζόπουλος (Mertzanis, Balntas, & Pantazopoulos, 2019) μελέτησαν το θέμα του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τις αντιλήψεις του εσωτερικού ελεγκτή για την εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα μετά την κρίση. Σκοπός της έρευνας ήταν η παρουσίαση των απόψεων των εσωτερικών ελεγκτών στην Ελλάδα σχετικά με τη σχέση μεταξύ της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου (IAF) και της εταιρικής διακυβέρνησης (CG) μετά από αρκετά χρόνια από την κρίση του δημόσιου χρέους. Τα δεδομένα συλλέγονται χρησιμοποιώντας ημι-δομημένες συνεντεύξεις με 15 εσωτερικούς ελεγκτές που δουλεύουν σε εταιρείες αλλιώτικου μεγέθους και σε αλλιώτικους τομείς απασχόλησης. Οι ερωτηθέντες έχουν άλλη εμπειρία και κατέχουν διάφορες θέσεις στην εταιρεία. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι ερωτηθέντες καταλαβαίνουν μια ισχυρή σχέση μεταξύ της IAF και της CG. Θεωρούν το IAF ως προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης και παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις. Υπογραμμίζουν τον ανεπαρκή ρόλο ελέγχου του διοικητικού συμβουλίου στην IAF και υποστηρίζουν μια προληπτική παρέμβαση στη διαδικασία σχεδιασμού στρατηγικού ελέγχου. Τονίζουν την ανάγκη να επικεντρωθούμε περισσότερο στα ζητήματα αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας κατά την εκτέλεση του IAF. Θεωρούν ότι οι πληροφορίες που σχετίζονται με το CG είναι σημαντικές για την κάλυψη τυπικών αναγκών συμμόρφωσης αντί να συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων ή στον προγραμματισμό της διαδικασίας ελέγχου. Πιστεύουν ότι οι ελεγκτικές επιτροπές είναι ισχνές στην τοποθέτηση συστήματος εποικοδομητικού

ελέγχου, εξαιτίας της ανεπαρκούς πληροφόρησης και εμπειρογνωμοσύνης των μελών τους.

2.3. Εξωτερικός έλεγχος

Σύμφωνα με τους Amiram et al. (Amiram, 2018), η ικανότητα των εξωτερικών ελεγκτών να εξακριβώνουν την πραγματική κατάσταση μιας εταιρείας είναι σημαντική και η έλλειψη αυτής της ικανότητας μπορεί να παρακινήσει τις εταιρείες να συμμετάσχουν σε δόλιες δραστηριότητες για να παρουσιάσουν εσφαλμένα την πραγματική οικονομική τους υγεία. Οι Amiram et al. (2018) υπογραμμίζουν ότι αλλάζοντας τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε απατεώνες αλλά και σε δόλιες δραστηριότητες, οι ρυθμιστικές αρχές θα μπορούσαν να επηρεάσουν την πιθανότητα απάτης. Οι Roszkowska και Melé (Roszkowska & Melé, 2020) παρατηρούν ότι σε κάθε οικονομικό σκάνδαλο, μια δόλια εταιρεία παρέμεινε σε ένα δίκτυο αλληλεπιδράσεων με διάφορες εξωτερικές οντότητες (π.χ. Enron με AA). Υποδηλώνουν ότι οι ενέργειες της εταιρείας μπορεί να επηρεαστούν έντονα από αυτό που αποκαλούν εξωτερικές επιρροές: ιδρύματα ή άτομα που αποτελούν από κοινού το άμεσο περιβάλλον των επιχειρήσεων, που έχουν τις δικές τους προθέσεις και στόχους και επειδή οι εταιρείες αλληλοεπιδρούν συνεχώς μαζί τους, επηρεάζουν τη συμπεριφορά των εταιρειών. Οι Moyes and Baker (Moyes & Baker, 2003) διεξήγαγαν μια έρευνα σχετικά με την εξάσκηση ελεγκτών σχετικά με την αποτελεσματικότητα ανίχνευσης απάτης 218 τυπικών διαδικασιών ελέγχου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι 56 από τις 218 διαδικασίες θεωρήθηκαν πιο αποτελεσματικές στην ανίχνευση απάτης. Γενικά, οι πιο αποτελεσματικές διαδικασίες ήταν εκείνες που απέδειξαν την ύπαρξη και / ή τη δύναμη των εσωτερικών ελέγχων.

Οι Zuraidah Mohd-Sanusi, Nurliyana Haji και Amilin Mahir (Mohd-Sanusi, Haji, & Mahir, 2015) μελέτησαν το θέμα της ικανότητας του ελεγκτή να αξιολογήσει τον κίνδυνο απάτης βάση τριών παραμέτρων (α) των εσωτερικών συστημάτων ελέγχου (β) των εξωτερικών πιέσεων (γ) και τέλος του τύπου του ελεγκτή (εσωτερικού και εξωτερικού). Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό την εξέταση δύο βασικών στόχων: 1) την επίδραση των παραμέτρων που αναφέρθηκαν παραπάνω 2) καθώς και την αλληλεπίδραση αυτών. Για την επίτευξη των στόχων χρησιμοποίησαν μια πειραματική μεθοδολογία. Συνολικά 200 αντικείμενα μελέτης στάλθηκαν σε εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές εκ των οποίων τα 140 επιστράφηκαν και τα 129 κρίθηκαν αξιοποιήσιμα. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: 1) η

αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου έχει αρνητική συσχέτιση με τον κίνδυνο απάτης, 2) διαφορετικοί τύποι ελεγκτή αξιολογούν διαφορετικά, 3) η πίεση ωθεί τα άτομα ή τις οντότητες στην απάτη, 4) υπάρχει αυστηρή συσχέτιση μεταξύ αυτών των παραγόντων.

Οι Ahmed Atef Oussii , Neila Boulila Taktak (Oussii & Taktak, 2018) μελέτησαν το θέμα του συντονισμού του εσωτερικού ελέγχου με εξωτερικούς ελεγκτές. Αυτό το άρθρο εξετάζει εάν ο συντονισμός μεταξύ εξωτερικών ελεγκτών και της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει την ορθότητα και την έγκυρη ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου. Ο τρόπος που έκαναν την έρευνα είναι να αναλύσουν στοιχεία από εσωτερικούς ελεγκτές από εισηγμένες εταιρείες της Τυνησίας. Συλλέχθηκαν δεδομένα για περίοδο τεσσάρων ετών (2011-2014) για 53 εισηγμένες εταιρείες. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι ο μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά.

Οι Yun Dai και Morrison Handley-Schachler (Dai & Handley-Schachler, 2015) μελέτησαν το θέμα της ύπαρξης συμμοριών πίσω από οικονομικές απάτες και πώς αυτό επηρεάζει τις πιθανότητες του ελεγκτή να εντοπίσει την απάτη. Στόχος της μελέτης είναι να θέσει το ερώτημα του πώς οι ελεγκτές θα προσαρμόσουν τις μεθόδους ελέγχου ώστε να μειώσουν σε ένα αποδεκτό επίπεδο την πιθανότητα αποτυχίας της ανίχνευσης απάτης που προέρχεται από συνωμοσία. Για το σκοπό αυτό αναλύει ένα μαθηματικό μοντέλο αξιολόγησης του κινδύνου απάτης το οποίο συμπεριλαμβάνει την πιθανότητα οι συνωμότες να πλαστογραφήσουν τα επιβεβαιωτικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι αξιόλογες. Τονίζει όμως την δυσκολία προσδιορισμού αυτής της πιθανότητας. Τέλος, προτείνει εναλλακτικές μεθόδους ποιοτικής αξιολόγησης μιας ασυνήθιστης απάτης (οικονομικές απάτες από συμμορίες και πλαστογράφηση δικαιολογητικών εγγράφων) όπως (i) ανάλυση του επιχειρηματικού κινδύνου με σκοπό το λογιστικό έλεγχο, (ii) αναλυτικές διαδικασίες επαλήθευσης (με εθνικά ή διεθνή στατιστικά στοιχεία) και (iii) αξιολόγηση του εγγενή κινδύνου.

Οι Γιώργος Δρογαλάς ,Μιχαήλ Νεραντζίδης ,Δημήτριος Μητσκινής &Ιωάννης Ταμπακούδης (Drogalas, Mitskinis, Neratzidis, & Tampakoudis, 2020) μελέτησαν το θέμα της σχέσης μεταξύ τελών ελέγχου και χαρακτηριστικών επιτροπής ελέγχου αναλύοντας αποδεικτικά στοιχεία από το Χρηματιστήριο Αθηνών. Εξέτασαν τη σχέση

μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και των τελών ελέγχου και μη ελέγχου που καταβλήθηκαν στους ελεγκτές κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του Ν. 4449/2017 στην Ελλάδα. Συνολικά το δείγμα αποτελούνταν από 126 εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα α) ότι τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου έχουν θετική σχέση με τα τέλη ελέγχου β) ότι το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου σχετίζεται θετικά με τα έξοδα ελέγχου, που σημαίνει ότι η ανάθεση νέων ρόλων στις ελεγκτικές επιτροπές δεν έχει πραγματοποιηθεί πλήρως στο δυναμικό της, όπως τονίζει ο πρόσφατος νόμος 4449/2017 γ) ότι οι ελεγκτικές επιτροπές με υψηλό ποσοστό μελών με προηγούμενη εμπειρία σε ελεγκτικές επιτροπές μπορεί να είναι λιγότερο πρόθυμες να επιτρέψουν μια δυσανάλογη παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών σε σχέση με τα συνολικά τέλη.

Οι Τζιντζίνγκ Γιανγκ, Χάο-Τσανγκ Σουνγκ (Yang & Sung, 2017) μελέτησαν το θέμα της λογιστικής απάτης και της συσχέτιση της σχετικά με τα τέλη ελέγχου και την κυβερνητική παρέμβαση στην Κίνα. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό την αξιολόγηση των οικονομικών συνέπειών της κυβερνητικής παρέμβασης σε περιπτώσεις λογιστικής απάτης αλλά και στα τέλη ελέγχου τόσο των Big 4 όσο και των τοπικών μεγάλων ελεγκτών στην κινεζική αγορά ελέγχου κατά την περίοδο 2006-2013. Το 2009, η κινεζική κυβέρνηση εξέδωσε ευνοϊκές πολιτικές στους τοπικούς μεγάλους ελεγκτές (εταιρίες αλλά και ανεξάρτητους ελεγκτές) και ζήτησε από ορισμένες κινεζικές εταιρείες να δώσουν προτεραιότητα σε αυτούς τους ελεγκτές. Διαπιστώθηκε ότι το μερίδιο αγοράς των ελεγκτών των εταιριών Big 4 είναι αρκετά σταθερό πριν και μετά την κρατική παρέμβαση, αλλά το μερίδιο αγοράς των τοπικών μεγάλων ελεγκτών αυξάνεται και μειώνεται το μέγεθος των τοπικών μικρών ελεγκτών μετά την παρέμβαση. Τα αποτελέσματά μας υποδηλώνουν ότι η υποστήριξη της κινεζικής κυβέρνησης στους τοπικούς ελεγκτές δεν ενισχύει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα αυτών των ελεγκτών όσον αφορά την αμοιβή ελέγχου αλλά και την ποιότητα ελέγχου.

Τέλος, οι Brad A. Schafer, Jennifer K. Schafer (Schafer, 2019) μελέτησαν το θέμα της απάτης ως προς την υπευθυνότητα και την εμπειρία σε κρίσεις σχετικά με τον κίνδυνο απάτης του ελεγκτή και την επεξεργασία των στοιχείων απάτης. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να εξετάζει εάν η συμπεριφορά των ελεγκτών στη διαχείριση των πελατών επηρεάζει την πιθανότητα απάτης και εάν η λογοδοσία και η εμπειρία σε περιστατικά

απάτης μετριάζουν το αποτέλεσμα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι: α) η θετική προδιάθεση προς το πρόσωπο του πελάτη οδηγεί σε χαμηλότερες εκτιμήσεις πιθανότητας απάτης, η λογοδοσία βρέθηκε να μετριάσει αυτό το αποτέλεσμα, αλλά μόνο για έμπειρους ελεγκτές β) η εκπαίδευση και η κατάρτιση μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης.

2.4. Εταιρική διακυβέρνηση

Μια μελέτη για περιπτώσεις απάτης στον χρηματοπιστωτικό τομέα του Ηνωμένου Βασιλείου διαπίστωσε ότι σε απάτες που διαπράττονται από ανώτερα διοικητικά στελέχη, οι πιέσεις σχετίζονται κυρίως με την εργασία και εξωτερικές, υποδηλώνοντας έτσι μια συναισθηματική προσκόλληση και πίστη στην εταιρεία (Hollow, 2014) Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι ανώτεροι διευθυντές φαίνεται να είναι αυτό που Dorminey et al. (2012) καλούν ως «τυχαίους απατεώνες», δηλαδή αλλιώς πολίτες που τηρούν το νόμο και υποκύβουν στη διάπραξη απάτης ως αποτέλεσμα πιέσεων και επειδή η απάτη μπορεί να εξορθολογιστεί. Ικανότητα σημαίνει να έχουμε την ευφυΐα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση ώστε να είναι σε θέση να προσθέσει αξία στον οργανισμό μέσω της απόδοσης (Chambers, 2014). Οι Cheng, Lee και Shevlin (Qiang, Lee, & Terry, 2016) εξετάζουν πώς η εσωτερική διακυβέρνηση επηρεάζει τη διαχείριση των κερδών. Επικεντρώνονται σε βασικά στελέχη εκτός του Διευθύνοντος Συμβούλου και διαπιστώνουν ότι τα κίνητρα αυτών των βασικών στελεχών επηρεάζουν την εσωτερική διακυβέρνηση μιας εταιρείας.

Οι Sharina Mohd Salleh και Rohana Othman (Salleh & Othman, 2015) μελέτησαν το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης ως αποτρεπτικός παράγοντας εταιρικής απάτης. Βασικός σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει την επιρροή των χαρακτηριστικών του διοικητικού συμβουλίου σε σχέση με την αποτροπή οικονομικής απάτης μέσα στην εταιρία. Συγκεκριμένα εξετάζονται του μεγέθους του συμβουλίου, διττός ρόλος του συμβούλου(το πρόσωπο του προέδρου της εταιρίας είναι ίδιο με αυτό του διευθύνοντα σύμβουλου) και τη συχνότητα των εταιρικών συνεδριάσεων. Επιλέχθηκε ένα δείγμα 99 δόλιων εταιριών που αντιστοιχίστηκε με ένα 99 μη-δόλιων εταιριών μέσα από ένα διάστημα 10 ετών, και έπειτα συγκρίθηκαν οι ετήσιες εκθέσεις τους. Τα συμπεράσματα αυτής της σύγκρισης απέδειξαν πως ενώ η συχνότητα των συσκέψεων είχε θετική συσχέτιση με την αποτροπή της απάτης, το μέγεθος και ο διττός ρόλος είχαν ασήμαντη.

Οι Γιώργος Δρογαλάς, Μιχαήλ Νεραντζίδης, Μαργαρίτης Σαμαράς & Μιχαήλ Παζάρσκις (Drogalas, Neratzidis, Samaras, & Pazarskis, 2020) μελέτησαν την επιτροπή ελέγχου και παράγοντες που επηρεάζουν τα χαρακτηριστικά της στην Ελλάδα. Η έρευνα διεξήχθη με σκοπό να αναζητηθεί η σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου (αριθμός μελών AC, ποσοστό ανεξάρτητων μελών της επιτροπής ελέγχου και ποσοστό των διοικητικών συμβούλων) και της δομής, των λογιστικών και των εταιρικών διακυβέρνησης μέτρων. Συνολικά το δείγμα αποτελούνταν από 126 εισηγμένους εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Τα αποτελέσματα του πειράματος καταλήγουν στα εξής πορίσματα: α) το μέγεθος της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με τον αριθμό των υπαλλήλων της εταιρείας και αρνητική σχέση με τις λειτουργικές ταμειακές ροές και την παρουσία ενός εκτελεστικού προέδρου β) η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών. Τα ευρήματά είναι σημαντικά, καθώς επισημαίνουν τη χρησιμότητα των ελεγκτικών επιτροπών.

Οι Rohana Othman, Nooraslinda Abdul Aris, Ainun Mardziah, Norhasliza Zainan και Noralina Md Amin (Othman, Aris, Mardziah, Zainan, & Amin, 2015) μελέτησαν το θέμα της ανίχνευσης και πρόληψης της απάτης στον δημόσιο τομέα της Μαλαισίας. Η έρευνα αποσκοπεί στην ενίσχυση της εμπέλειας και της αποτελεσματικότητας του εντοπισμού και της πρόληψης απατών στους κρατικούς φορείς της Μαλαισίας. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων μιας έρευνας με ερωτηματολόγιο που διεξαχθεί σε τυχαίο δείγμα 150 εσωτερικών ελεγκτών του δημοσίου τομέα της Μαλαισίας, εκ των οποίων 51 απαντήσαν. Η έρευνα, καθώς και τα συμπεράσματά της, διαχωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: (i) το βαθμό επίγνωσης της απάτης των υπαλλήλων, ο οποίος διαπιστώθηκε υψηλός αλλά συνοδευόμενος από έλλειψη εκπαίδευσης επί του θέματος, (ii) την ύπαρξη μηχανισμών ανίχνευσης και πρόβλεψης απάτης στους κρατικούς φορείς, η οποία αναγνωρίστηκε και αξιολογήθηκε επαρκής και τέλος (iii) την χρήση τεχνολογίας σε αυτούς τους μηχανισμούς, που ήταν αντίστοιχα ευρέα και υψηλή.

Παρακάτω παρατίθεται ένας πίνακας με όλες τις έρευνες που παρουσιάστηκαν αναλυτικά παραπάνω, ταξινομημένες ως προς μεταβλητή, τους συγγραφείς, το ερευνητικό αντικείμενο και το βασικό συμπέρασμα που εξήγαγαν.

Μεταβλητή	Συγγραφείς	Ερευνητικό Αντικείμενο	Βασικό Συμπέρασμα
1 ΑΠΑΤΗ	Rasa Kanapicickiene Zivile Grundiene	The Model of Fraud Detection in Financial Statements by Means of Financial Ratios	Συγκεκριμένες τιμές στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις
2 ΑΠΑΤΗ	Thomas Buckhoff, Leslee Higgins Debra Sinclair	A Fraud Audit: Do You Need One?	Χρειάζεται και έλεγχος απάτης και έλεγχος χρηματοοικονομικών καταστάσεων
3 ΑΠΑΤΗ	Peltier-Rivest, D.	"The battle against fraud: do reporting mechanisms work?"	Περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές
4 ΑΠΑΤΗ	Homer, E.M	Testing the fraud triangle: a systematic review	Για να διαπράξει κάποιος απάτη απαιτείται κίνητρα, ευκαιρίες και ορθολογισμό
5 ΑΠΑΤΗ	Nigrini, M.J.	The patterns of the numbers used in occupational fraud schemes	Η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζεται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που εξυπηρετούν να προκύπτει επιθυμητό αποτέλεσμα
6 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Lois, P. Drogalas, G. , Karagiorgos, A. and Tsikalakis, K.	Εσωτερικοί έλεγχοι στην ψηφιακή εποχή: κίνδυνοι ευκαιριών και προκλήσεις	Τεχνολογικές εξελίξεις είναι απαραίτητες για τη δημιουργία ενός συστήματος αποτελεσματικού ελέγχου

7 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Daniela Petrașcu Alexandra Tîeanu	The Role of Internal Audit in Fraud Prevention and Detection	Ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης
8 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Mathew A. Thomas Raul R. Marathe	Determining Expected Behavior of Fraudsters for a Continuous Audit System	Χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες
9 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Kanitsorn Terdpaopong, Jomdet Trimek	Financial Scandal: The Case of King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Thailand	Ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη
10 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Drogalas, G.; Petridis, K.; Petridis, N.; Zografidou, E.	“Valuation of the internal audit mechanisms in the Decision Support department of the Local Government Organizations using mathematical programming”,	Ανάγκη για αποτελεσματικότερο εσωτερικό έλεγχο στο δημόσιο τομέα
11 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Paul Coram, Colin Ferguson Robyn Moroney	Internal audit, alternative internal audit structures and the level of misappropriation of assets fraud	Καίριος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό της απάτης
12 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Neratzidis, M.; Pazarskis, P.; Drogalas, G.; Galanis, S.	Internal auditing in the public sector: A systematic literature review and future research agenda,	Τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου έχουν θετική σχέση με τα τέλη ελέγχου
13 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Farkas, M., Hirsch, R. and Kokina, J.	Internal auditor communications: an experimental investigation of managerial perceptions	Αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση

14 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Kabuye, F., Nkundabanyang a, S.K., Opiso, J. and Nakabuye, Z.	Internal audit organisational status, competencies, activities and fraud management in the financial services sector	Οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης
15 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Mertzanis, C.; Balntas, V.; Pantazopoulos, T.	Internal auditor perceptions of corporate governance in Greece after the crisis	Ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης και παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις
16 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Zuraidah Mohd- Sanusi, Nurliyana Haji, Amilin Mahir	An Evaluation of Clients' Fraud Reasoning Motives in Assessing Fraud Risks: From the Perspective of External and Internal Auditors	Υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ παραγόντων κινδύνου και αξιολόγησης κινδύνου απάτης
17 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Oussii, A.A. and Boulila Taktak, N.	Audit report timeliness: Does internal audit function coordination with external auditors' matter? Empirical evidence from Tunisia	ο μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά
18 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Yun Dai, Morrison Handley- Schachler	A Fundamental Weakness in Auditing: The Need for a Conspiracy Theory	Οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν
19 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Drogalas, G.; Mitskinis, D.; Neratzidis, M.; Tampakoudis, I.	The relationship between audit fees and audit committee characteristics. The case of Greek companies listed on the Athens Stock Exchange.	Τα χαρακτηριστικά της επιτροπής ελέγχου έχουν θετική σχέση με τα τέλη ελέγχου

20 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Yang, J. and Sung, H.-C.	Accounting Fraud, Audit Fees, and Government Intervention in China	υποστήριξη της κυβέρνησης στους τοπικούς ελεγκτές δεν ενισχύει την ανταγωνιστικότητα αυτών των ελεγκτών όσον αφορά την ποιότητα ελέγχου
21 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	Schafer, B.A. and Schafer, J.K.	Interpersonal Affect, Accountability and Experience in Auditor Fraud Risk Judgments and the Processing of Fraud Cues	Η συνεχής εκπαίδευση και η κατάρτιση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης
22 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝ ΗΣΗ	Sharina Mohd Salleh Rohana Othman	Board of Director's Attributes as Deterrence to Corporate Fraud	Καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε μικρότερη πιθανότητα εταιρικής απάτης
23 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝ ΗΣΗ	Drogalas, G.; Neratzidis, M.; Samaras, M.; Pazarskis, M.	Audit Committee and Factors that Affect its Characteristics: The Case of Greece	Η αποτελεσ/κότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων
24 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝ ΗΣΗ	Rohana Othman, Nooraslinda Abdul Aris, Ainun Mardziah, Norhasliza Zainan Noralina Md Amin	Fraud Detection and Prevention methods in the Malaysian Public Sector: Accountants' and Internal Auditors' Perception	Υπάρχει γνώση ύπαρξης απάτης στους δημόσιους οργανισμούς αλλά όχι αρκετή εκπαίδευση για να αποφευχθεί

Κεφάλαιο 3^ο Μεθοδολογία Έρευνας

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση σχετικά με την εμπειρική έρευνα που πρόκειται να σχεδιαστεί σε συνδυασμό με τον προσδιορισμό των ανεξάρτητων μεταβλητών και πόσο αυτοί προσδιορίσουν την εξαρτημένη μεταβλητή δηλαδή την απάτη.

Για να ερμηνευθεί ο βαθμός συσχέτισης ανάμεσα σε εξαρτημένη και ανεξάρτητη μεταβλητή θα διαμοιρασθεί ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο σε εσωτερικούς, εξωτερικούς ελεγκτές, προϊστάμενους και υπαλλήλους λογιστηρίων αλλά και ανθρώπους σχετικούς με τον κλάδο.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε οι ερωτηθέντες να μην δυσκολευτούν και αναγκαστούν να δαπανήσουν αρκετό χρόνο για τη συμπλήρωση του. Για τη διευκόλυνση, λοιπόν, των ερωτηθέντων, το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε τέσσερις ενότητες.

Οι ερωτήσεις που επιλέχθηκαν για το ερωτηματολόγιο ήταν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής βαθμολογικής κλίμακας Likert δηλαδή πενταβάθμια κλίμακα με δυνατές απαντήσεις «Καθόλου», «Λίγο», «Μέτρια», «Ικανοποιητικά», «Πάρα πολύ» στο οποίο ο ερωτώμενος δηλώνει το βαθμό τον οποίο συμφωνεί ή όχι με την κάθε ερώτηση που του ζητείται να απαντήσει. Σε επόμενο κεφάλαιο θα γίνει ενδελεχής ανάλυση της κάθε μια ερώτησης του ερωτηματολογίου αλλά και της στατιστικής ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε.

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει πέντε ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα, οι οποίες δίνουν μια ερμηνεία του προσώπου που απαντάει στο ερωτηματολόγιο. Ο ερωτώμενος δηλώνει το φύλο του, την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκει (δηλαδή 25-30, 31-35, 36-40, 41-45, 46 και πάνω) την εκπαιδευτική του κατάρτιση αν είναι απόφοιτος Λυκείου, ΑΕΙ/ΤΕΙ, μεταπτυχιακού, διδακτορικού, τα χρόνια εργασιακής εμπειρίας που έχει συμπληρώσει χωρισμένα ανά 4 έτη δηλαδή 0-4, 5-8, 9-12, 13 και άνω αλλά και τη θέση εργασίας του με επιλογές ανάμεσα σε Υπάλληλος Λογιστηρίου, Προϊστάμενος Λογιστηρίου, Εξωτερικός ελεγκτής ή άλλο.

Από τη δεύτερη ενότητα και έπειτα, προχωράμε σε ερωτήσεις σχετικά με την έρευνα. Το τμήμα Β περιλαμβάνει έξι ερωτήσεις, οι οποίες σχετίζονται με την απάτη που υπάρχει σε οικονομικές καταστάσεις τις επιχείρησης. Αναλυτικότερα, η ερώτηση βη

εξετάζει σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις, στην 7^η ερώτηση ερευνάται σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στην 8^η ερώτηση εντοπίζεται σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές. Ακόμη στην 9^η ερώτηση μετράτε σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη, στη 10^η ερώτηση εξετάζεται σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα και τέλος στην 11^η ερώτηση σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται.

Οι ερωτήσεις τις τρίτης ενότητας του ερωτηματολογίου σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο. Στην 12^η ερώτηση οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν σχετικά με ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου. Στη συνέχεια, στην 13^η ερώτηση πρόκειται να απαντηθεί το ερώτημα αν σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης. Έπειτα, στην ερώτηση 14 γίνεται προσπάθεια να ανακαλυφθεί σε ποιο βαθμό θα ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργεί σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες, στη συνέχεια στη ερώτηση 15 θα παρέχονται πληροφορίες άμεσα από τους εργαζόμενους σχετικά με ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη. Συνεχίζοντας, οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν στην 16^η ερώτηση και σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος. Στην 17^η ερώτηση σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης ερώτηση. Στην 18^η ερώτηση, αναφέρεται σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση. Τέλος, η ενότητα αυτή κλείνει με την 19^η ερώτηση με την οποία ρωτάμε σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης.

Συνεχίζοντας, το ερωτηματολόγιο, περνάμε στην τέταρτη ενότητα, η οποία ασχολείται με ερωτήσεις αναφορικά με το θέμα του εξωτερικού ελέγχου και της απάτης. Η 20^η ερώτηση ερευνά σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που

παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης. Στην 21^η ερώτηση εξετάζει σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις. Έπειτα, στην ερώτηση 22 γίνεται προσπάθεια να ανακαλυφθεί σε ποιο βαθμό θα ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη. Στη συνέχεια, στην ερώτηση 23 θα παρέχονται πληροφορίες ως προς το βαθμό που υπάρχει συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά. Συνεχίζοντας, οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν στην 24^η ερώτηση και σε ποιο βαθμό εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση. Η τελευταία ερώτηση της ενότητας αυτής, η 25^η ερώτηση, αναφέρεται σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης.

Στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, ενότητα πέμπτη, το οποίο αφορά το ρόλο της διοίκησης και πιο συγκεκριμένα την εταιρική διακυβέρνηση. Στην 26^η ερώτηση σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης. Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας, και συγκεκριμένα στην 27^η, αλλά και του ερωτηματολογίου διερευνάται σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων.

3.1. Μεθοδολογία-στατιστική ανάλυση

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η στατιστική ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό πρόγραμμα που ονομάζεται SPSS (Superior Performance Software System). Είναι ένα ολοκληρωμένο στατιστικό πρόγραμμα ανάλυσης δεδομένων που δίνει στο χρήστη τη δυνατότητα δημιουργίας αναφορών, μοντελοποίησης και ανάλυσης δεδομένων αλλά και τη γραφική αναπαράσταση αυτών. Το πακέτο αυτό προσφέρει ένα μεγάλο αριθμό στατιστικών συναρτήσεων μέσα από ένα φιλικό για το χρήστη, γραφικό περιβάλλον. Έτσι, με καταγραφή των δεδομένων σε υπολογιστικά φύλλα του Excel, τα εισήγαμε στο λογισμικό, το οποίο έκανε τις απαραίτητες αναλύσεις που θα παρουσιαστούν παρακάτω. Σχετικά με τη μορφή πινάκων και διαγραμμάτων που χρησιμοποιήσαμε και θα παρουσιαστούν στο επόμενο κεφάλαιο είναι αυτά που προήλθαν από τα αποτελέσματα που έδωσε η φόρμα του ερωτηματολογίου μέσω της πλατφόρμας GoogleForms. .

3.2. Ερευνητικές υποθέσεις

Δυο είναι η υποθέσεις που θα προσπαθήσουμε να ερευνήσουμε. Συγκεκριμένα:

1. Μηδενική υπόθεση (H_0)

Δεν θα ευρεθεί στατιστικά αξιόλογη αντίθεση ανάμεσα στις απαντήσεις ως προς τα φαινόμενα απάτης όσον αφορά τους ανεξάρτητους παράγοντες όπως είναι ο εσωτερικός έλεγχος, ο εξωτερικός έλεγχος και η εταιρική διακυβέρνηση.

2. Εναλλακτική Υπόθεση (H_a)

Θα ευρεθεί στατιστικά αξιόλογη αντίθεση ανάμεσα στις απαντήσεις ως προς τα φαινόμενα απάτης όσον αφορά τους ανεξάρτητους παράγοντες όπως είναι ο εσωτερικός έλεγχος, ο εξωτερικός έλεγχος και η εταιρική διακυβέρνηση.

3.3. Εξεταζόμενοι

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν 80 άτομα που κατείχαν διάφορες θέσεις σε εταιρείες. η εκτέλεση της έρευνας εξελίχθηκε την περίοδο από το Δεκεμβρίου του 2020 έως το Μαρτίου 2021 και η συγκέντρωση των στοιχείων πραγματοποιήθηκε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας εκτέλεσης ερευνών της Google. Η επιλογή του αριθμού γίνεται σύμφωνα με τη στατιστική βιβλιογραφική προσέγγιση, με σκοπό το δείγμα μας να είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Χρησιμοποιήθηκε η τυχαία δειγματοληψία για την συγκέντρωση των προς ανάλυση στοιχείων.

3.4. Στατιστική Μέθοδος

Για τη στατιστική ανάλυση των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS 22, όπως αναφέραμε και πριν, και αποφασίστηκε η χρήση της περιγραφικής στατιστικής και πιο συγκεκριμένα των στατιστικών μεθόδων του τεστ αξιοπιστίας κατά Cronbach, και της ανάλυσης συσχετίσεων (Pearson Correlation Analysis)

Κεφάλαιο 4^ο Αποτελέσματα

4.1. Ενότητα Α. Δημογραφικά Στοιχεία

Η ερώτηση 1 εξετάζει το φύλο των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 4.1 και στο αντίστοιχο Διάγραμμα 4.1.

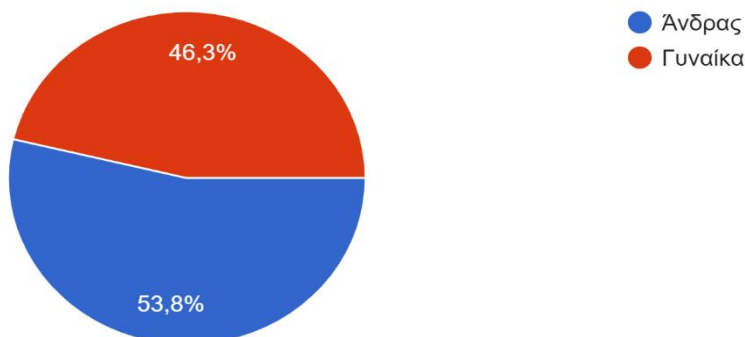
Πίνακας 4.1 Φύλο

Φύλο	
Άντρας	43
Γυναίκα	37
Σύνολο	80

Συγκεκριμένα διαπιστώνουμε ότι οι άντρες που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 43 (53,8%) και οι γυναίκες 37 (46,3%).

Διάγραμμα 4.1 Φύλο

1. Φύλο:
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 2 εξετάζει την ηλικιακή ομάδα των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 4.2 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.2.

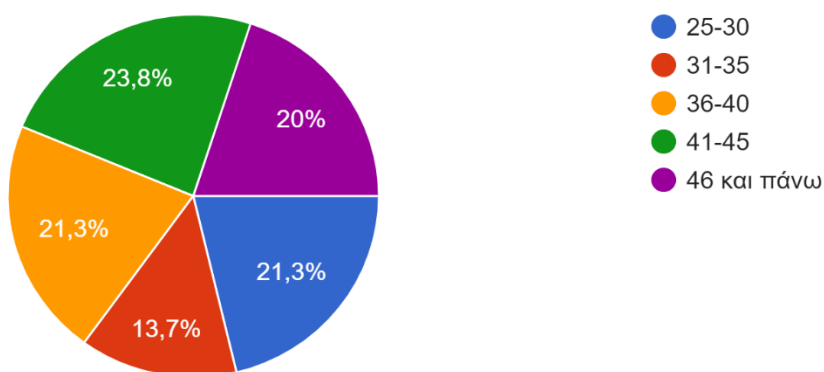
Πίνακας 4.2 Φύλο

Ηλικιακή Ομάδα	
25-30	17
31-35	11
36-40	17
41-45	19
46 και πάνω	16
Σύνολο	80

Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα είναι κατά 21,3% ηλικίας 25-30 (17 άτομα), κατά 13,7% ηλικίας 31-35 (11 άτομα), κατά 21,3% ηλικίας 36-40 (17 άτομα), κατά 23,8% ηλικίας 41-45 (19 άτομα), κατά 20% ηλικίας 46 και πάνω (16 άτομα).

Διάγραμμα 4.2 Φύλο

2. Ηλικιακή Ομάδα:
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 3 εξετάζει την εκπαιδευτική κατάρτιση των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 4.3 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.3.

Πίνακας 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση

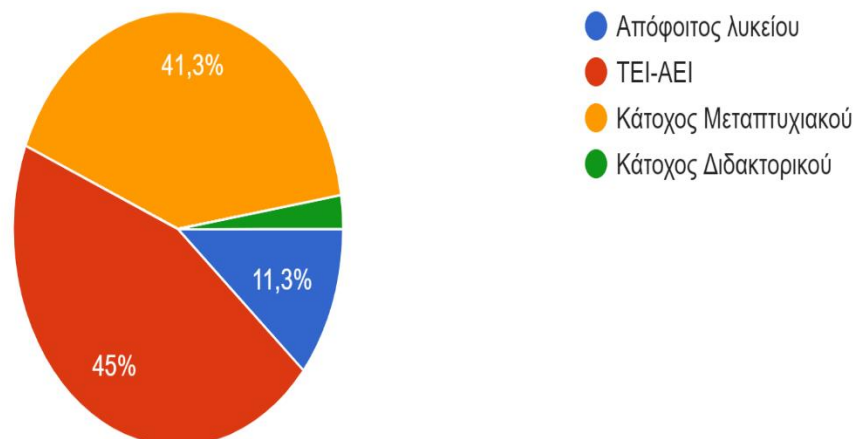
Εκπαιδευτική Κατάρτιση	
Απόφοιτος Λυκείου	9
ΤΕΙ-ΑΕΙ	36
Κάτοχος Μεταπτυχιακού	33
Κάτοχος Διδακτορικού	2
Σύνολο	80

Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία (46% - 36 άτομα) είναι απόφοιτοι ΤΕΙ/ΑΕΙ. Το 41,3% (33 άτομα) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, ενώ μόλις το 2,5% (2 άτομα) είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου. Τέλος, το υπόλοιπο 11,3% (9 άτομα) είναι απόφοιτοι λυκείου.

Διάγραμμα 4.3 Εκπαιδευτική Κατάρτιση

3. Εκπαιδευτική Κατάρτιση:

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 4 εξετάζει τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 4.4 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.4.

Πίνακας 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας

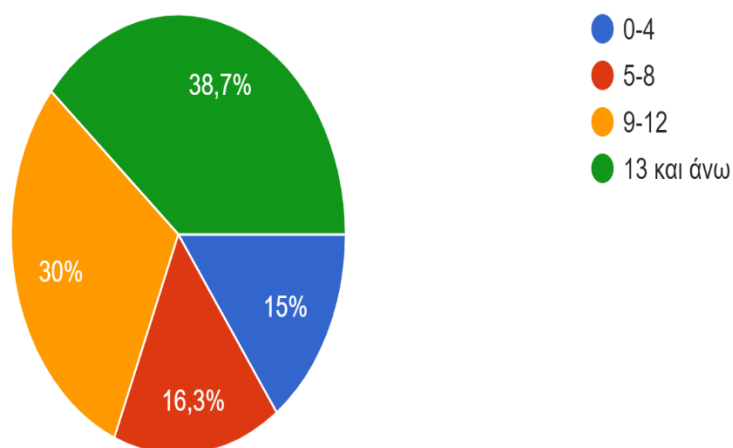
Έτη Προϋπηρεσίας	
0-4	12
5-8	13
9-12	24
13 και πάνω	31
Σύνολο	80

Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία (38,7% - 31 άτομα) εργάζεται 13 και πάνω χρόνια. Το 30% (24 άτομα) εργάζεται 9-12 έτη, το 16,3% (13 άτομα) εργάζεται πάνω 5-8 χρόνια, και το υπόλοιπο είτε ξεκίνησε μόλις να εργάζεται είτε εργάζεται ήδη έως τέσσερα χρόνια, το 15% (12 άτομα).

Διάγραμμα 4.4 Έτη Προϋπηρεσίας

4. Εργασιακή εμπειρία σε έτη:

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 5 εξετάζει την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 4.5 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.5.

Πίνακας 4.5 Επαγγελματική Ιδιότητα

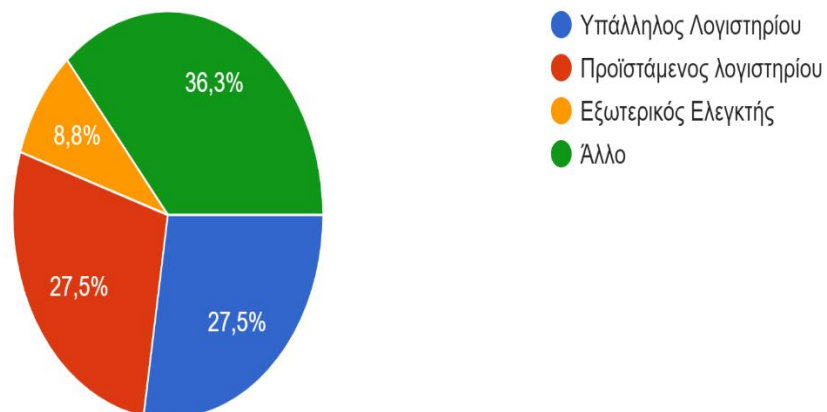
Επαγγελματική Ιδιότητα	
Υπάλληλος Λογιστηρίου	22
Προϊστάμενος Λογιστηρίου	22
Εξωτερικός Ελεγκτής	7
Άλλο	29
Σύνολο	80

Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα είναι κατά 27,5% υπάλληλοι λογιστηρίου (22 άτομα), κατά 27,5% ως προϊστάμενοι λογιστηρίου σε κάποια εταιρία (22 άτομα), κατά 9% εξωτερικοί ελεγκτές (7 άτομα), ενώ η πλειοψηφία (36% - 29 άτομα) εργάζεται σε κάποια άλλη θέση.

Διάγραμμα 4.5 Επαγγελματική Ιδιότητα

5. Θέση σε εταιρία:

80 απαντήσεις

4.2. Ενότητα Β. Περιπτώσεις Απάτης

Η ερώτηση 6 εξετάζει σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.6 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.6.

Πίνακας 4.6 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις

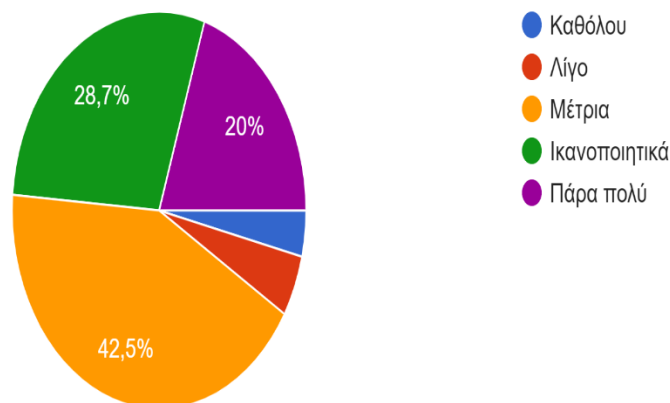
Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις	
Καθόλου	3
Λίγο	4
Μέτρια	34
Ικανοποιητικά	23
Πάρα Πολύ	16
Σύνολο	80

Το 20% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι τιμές στους αριθμοδείκτες μαρτυρά απάτη στις οικονομικές καταστάσεις σε μεγάλο βαθμό, το 28,7% σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 42,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 5% και το 3,8% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.6 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις

6. Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 7 εξετάζει σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.7 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.7.

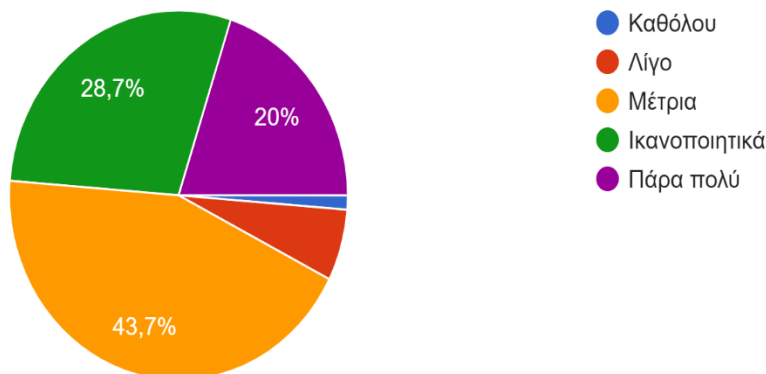
Πίνακας 4.7 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις	
Καθόλου	17
Λίγο	11
Μέτρια	17
Ικανοποιητικά	19
Πάρα Πολύ	16
Σύνολο	80

Το 20% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις σε μεγάλο βαθμό, το 28,7% σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 42,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 6,3% και το 1,3% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.7 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις

7. Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 8 εξετάζει σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.8 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.8.

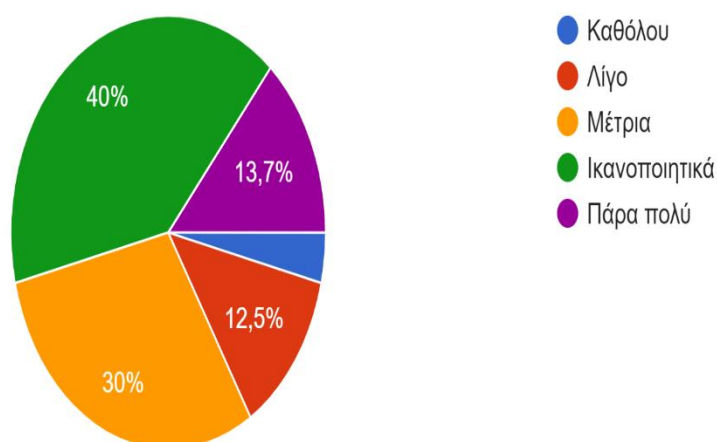
Πίνακας 4.8 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές

Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές	
Καθόλου	3
Λίγο	10
Μέτρια	24
Ικανοποιητικά	32
Πάρα Πολύ	11
Σύνολο	80

Το 13,7% των συμμετεχόντων κρίνει ότι περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 40% σε μεγάλο βαθμό, το 30% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 12,5% και το 3,8% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.8 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές

8. Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 9 εξετάζει σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.9 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.9.

Πίνακας 4.9 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη

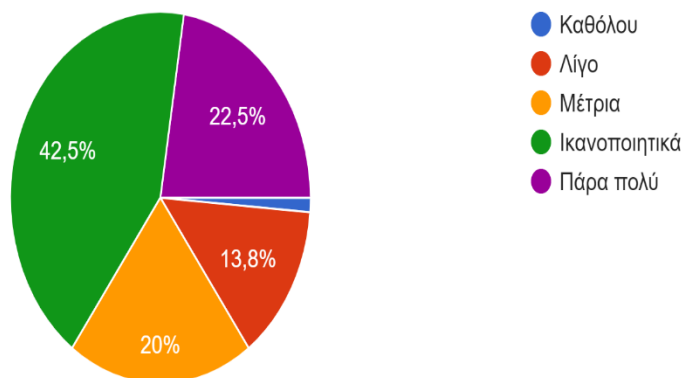
Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη	
Καθόλου	1
Λίγο	11
Μέτρια	16
Ικανοποιητικά	34
Πάρα Πολύ	18
Σύνολο	80

Το 22,5% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη πολύ μεγάλο βαθμό, το 42,5% σε μεγάλο βαθμό, το 20% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 13,8% και το 1,3% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.9 Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη

9. Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 10 εξετάζει σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.10 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.10.

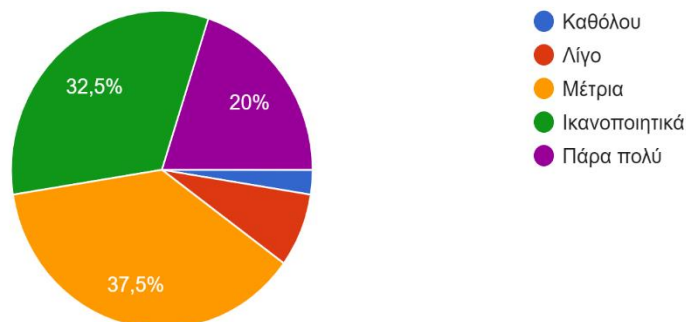
Πίνακας 4.10 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα

Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα	
Καθόλου	2
Λίγο	6
Μέτρια	30
Ικανοποιητικά	26
Πάρα Πολύ	16
Σύνολο	80

Το 20% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό, το 32,5% σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 37,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 7,5% και το 5,5% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.10 Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα

10. Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 11 εξετάζει σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.11 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.11.

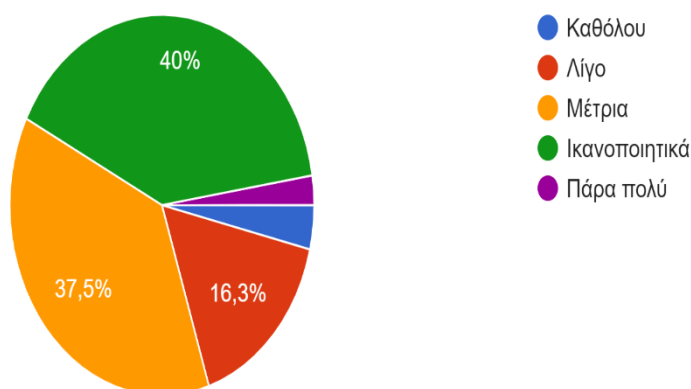
Πίνακας 4.11 Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται

Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται	
Καθόλου	2
Λίγο	3
Μέτρια	13
Ικανοποιητικά	30
Πάρα Πολύ	32
Σύνολο	80

Το 20% των συμμετεχόντων κρίνει ότι βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται σε μεγάλο βαθμό, το 28,7% σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 42,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 6,3% και το 1,3% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.11 Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται

11. Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται
80 απαντήσεις

4.3. Ενότητα Γ. Ύπαρξη Εσωτερικού Ελέγχου

Η ερώτηση 12 εξετάζει σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.12 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.12..

Πίνακας 4.12 Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου

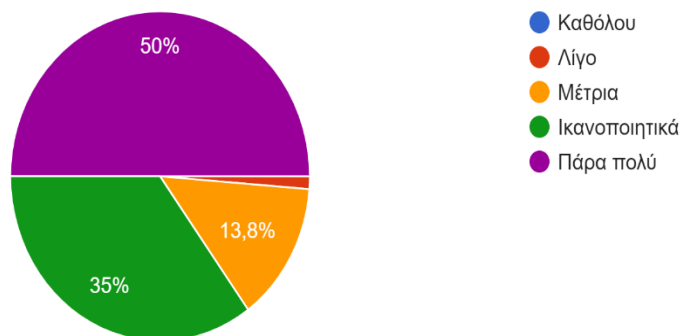
Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	11
Ικανοποιητικά	28
Πάρα Πολύ	40
Σύνολο	80

Το 50% των συμμετεχόντων κρίνει η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 35% σε μεγάλο βαθμό, το 13,8% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1,8% και 0% το κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα

Διάγραμμα 4.12 Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου

12. Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 13 εξετάζει σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.13 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.13.

Πίνακας 4.13 Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης

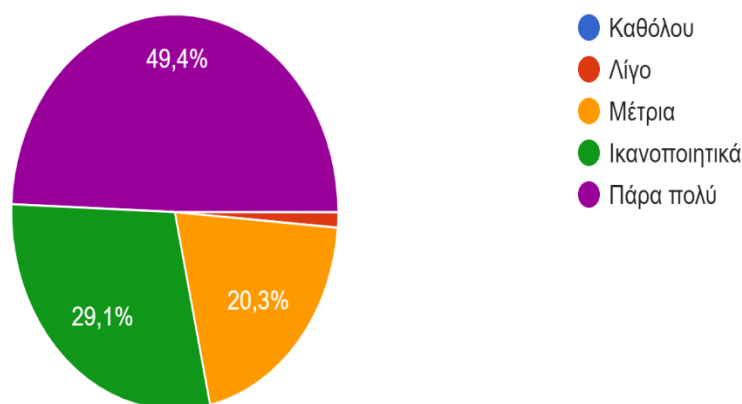
Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης	
Καθόλου	17
Λίγο	11
Μέτρια	17
Ικανοποιητικά	19
Πάρα Πολύ	16
Σύνολο	80

Το 49,4% των συμμετεχόντων κρίνει υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 29,1% σε μεγάλο βαθμό, το 20,3% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1,3% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.13 Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης

13. Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης

79 απαντήσεις

Η ερώτηση 14 εξετάζει σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.14 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.14.

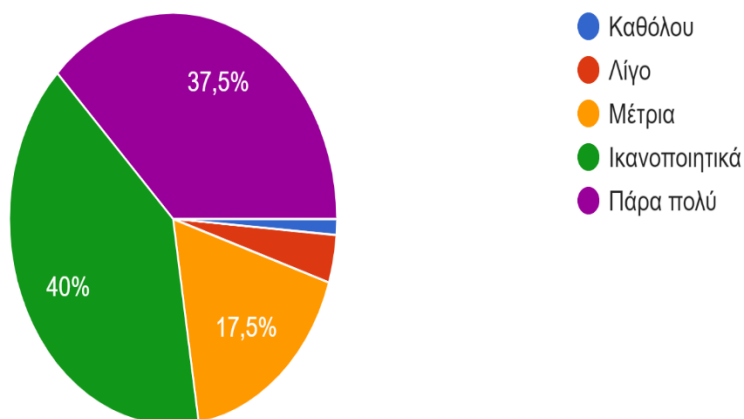
Πίνακας 4.14 Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες

Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες	
Καθόλου	1
Λίγο	3
Μέτρια	14
Ικανοποιητικά	32
Πάρα Πολύ	30
Σύνολο	80

Το 37,5% των συμμετεχόντων κρίνει ότι χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 40% σε μεγάλο βαθμό, το 17,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 3,8% και το 1,3% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.14 Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες

14. Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 15 εξετάζει σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.15 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.15.

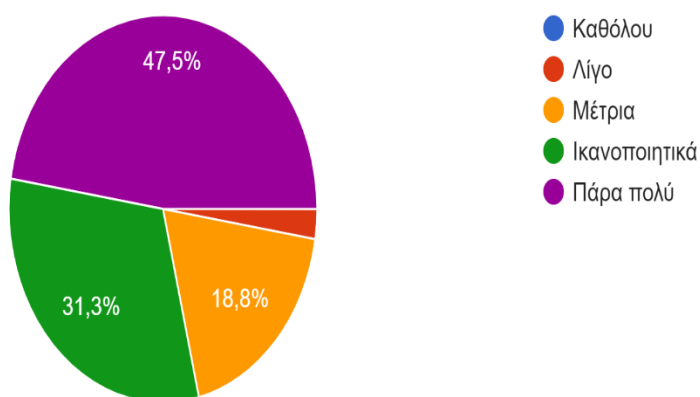
Πίνακας 4.15 Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη

Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη	
Καθόλου	1
Λίγο	11
Μέτρια	16
Ικανοποιητικά	34
Πάρα Πολύ	18
Σύνολο	80

Το 47,5% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι σε περιπτώσεις απάτης πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 31,3% ικανοποιητικά, το 18,8% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 2,5% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.15 Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη

15. Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 16 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.16 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.16.

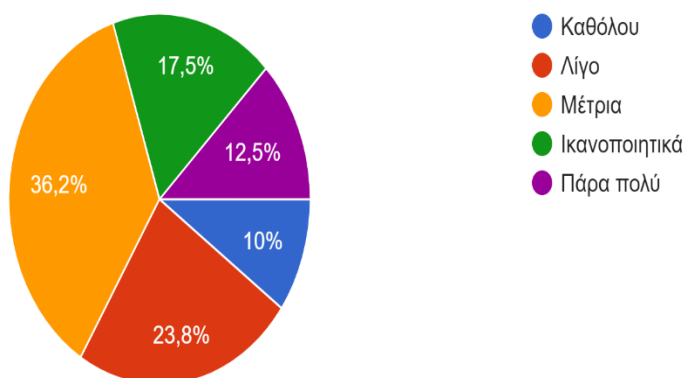
Πίνακας 4.16 Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος

Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος	
Καθόλου	8
Λίγο	19
Μέτρια	29
Ικανοποιητικά	14
Πάρα Πολύ	10
Σύνολο	80

Το 12,5% των συμμετεχόντων κρίνει βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 17,5% σε μεγάλο βαθμό, το 36,2% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 23,8% και το 10% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.16 Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος

16. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 17 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.17 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.17.

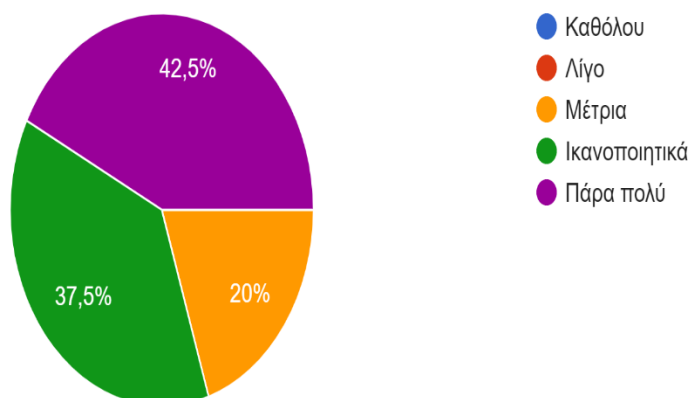
Πίνακας 4.17 Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης

Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	16
Ικανοποιητικά	30
Πάρα Πολύ	34
Σύνολο	80

Το 42,5% των συμμετεχόντων κρίνει ότι βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 37,5% σε μεγάλο βαθμό, το 20% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.17 Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης

17. Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 18 σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.18 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.18.

Πίνακας 4.18 Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση

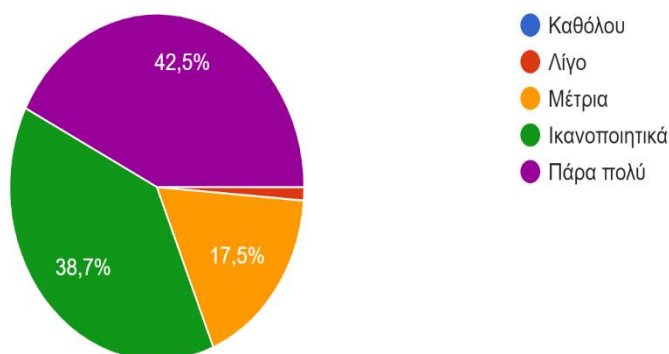
Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	14
Ικανοποιητικά	31
Πάρα Πολύ	34
Σύνολο	80

Το 42,5% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 38,7% σε μεγάλο βαθμό, το 17,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1,3% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.18 Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση

18. Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 19 εξετάζει σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.19 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.19.

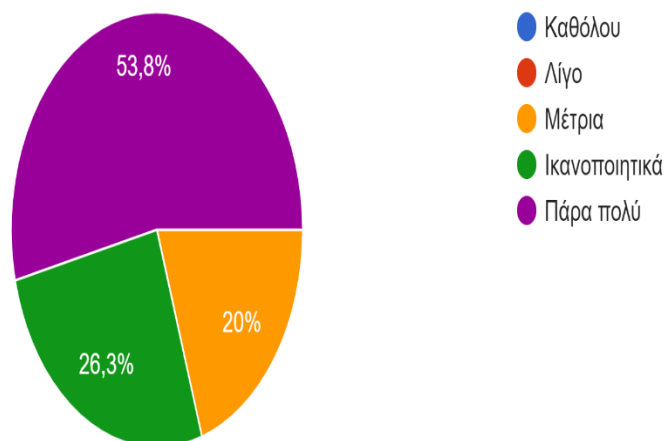
Πίνακας 4.19 Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης

Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	16
Ικανοποιητικά	21
Πάρα Πολύ	43
Σύνολο	80

Το 53,8% των συμμετεχόντων κρίνει ότι οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 26,3% σε μεγάλο βαθμό, το 20% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.19 Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης

19. Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης
80 απαντήσεις

4.4. Ενότητα Δ. Εξωτερικός Έλεγχος

Η ερώτηση 20 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.20 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.20.

Πίνακας 4.20 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης

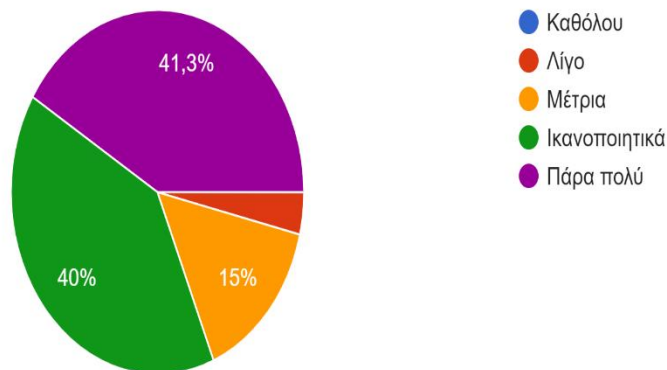
Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης	
Καθόλου	0
Λίγο	3
Μέτρια	12
Ικανοποιητικά	32
Πάρα Πολύ	33
Σύνολο	80

Το 41,3% των συμμετεχόντων κρίνει ότι ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης σε μεγάλο πολύ βαθμό, το 40% σε μεγάλο βαθμό, το 15% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 3,8% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.20 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης

20. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 21 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.21 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.21.

Πίνακας 4.21 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις

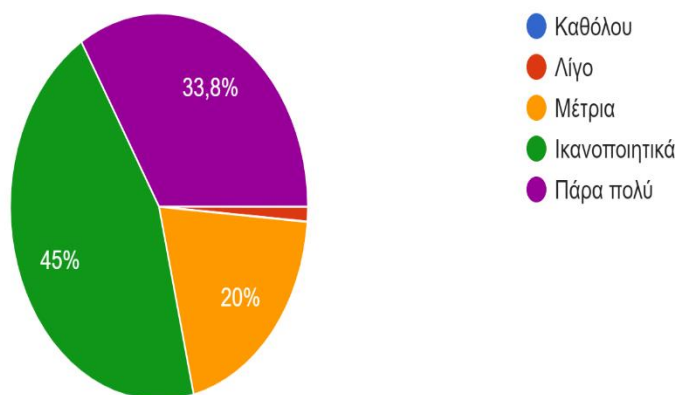
Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	16
Ικανοποιητικά	36
Πάρα Πολύ	27
Σύνολο	80

Το 33.8% των συμμετεχόντων κρίνει ότι ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 45% σε μεγάλο βαθμό, το 20% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1.3% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.21 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις

21. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις

80 απαντήσεις

Η ερώτηση 22 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.22 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.22.

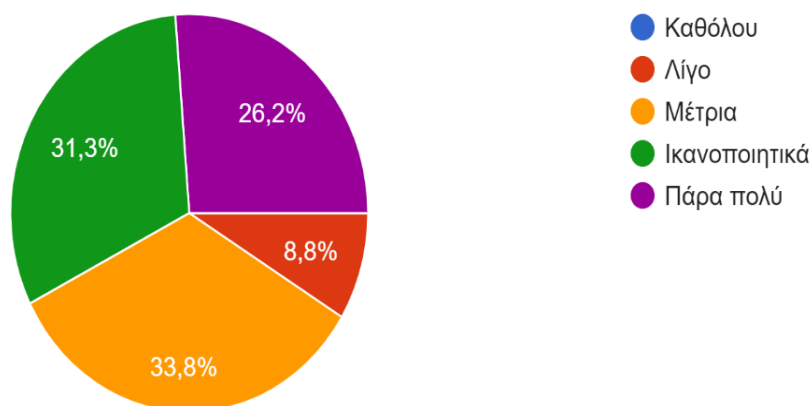
Πίνακας 4.22 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη

Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη	
Καθόλου	0
Λίγο	7
Μέτρια	27
Ικανοποιητικά	25
Πάρα Πολύ	21
Σύνολο	80

Το 26.2% των συμμετεχόντων κρίνει ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 31.3% σε μεγάλο βαθμό, το 33.8% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 8.8% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.22 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη

22. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 23 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.23 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.23.

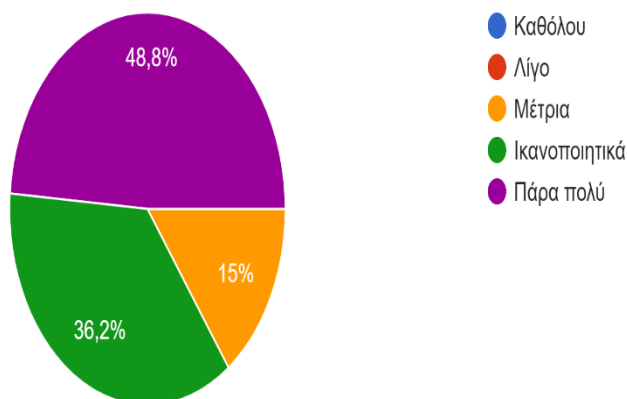
Πίνακας 4.23 Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά

Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	12
Ικανοποιητικά	26
Πάρα Πολύ	39
Σύνολο	80

Το 48,8% των συμμετεχόντων κρίνει ότι ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 36,2% σε μεγάλο βαθμό, το 15% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.23 Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά

23. Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 24 εξετάζει σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.24 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.24.

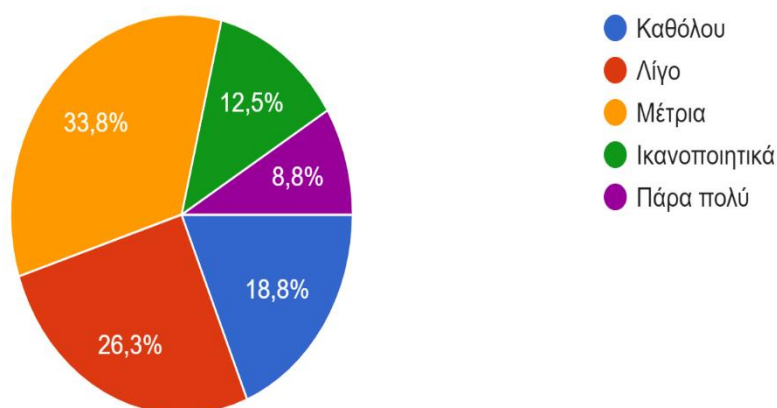
Πίνακας 4.24 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση

Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση	
Καθόλου	15
Λίγο	21
Μέτρια	27
Ικανοποιητικά	10
Πάρα Πολύ	7
Σύνολο	80

Το 8,8% των συμμετεχόντων κρίνει ότι ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 12,5% σε μεγάλο βαθμό, το 33,8% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 26,3% και το 18,8% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.24 Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση

24. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 25 εξετάζει σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.25 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.25.

Πίνακας 4.25 Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης

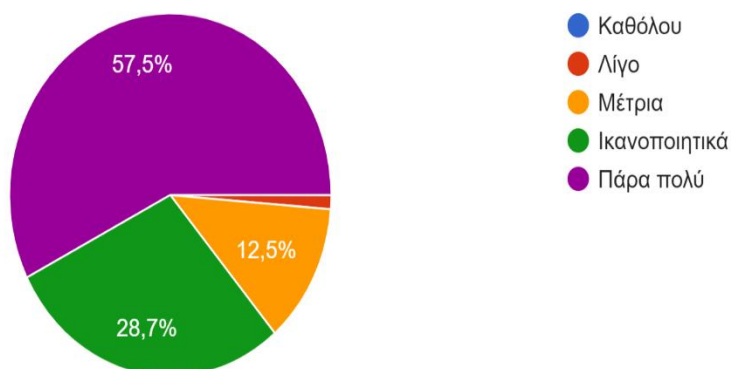
Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης	
Καθόλου	0
Λίγο	1
Μέτρια	10
Ικανοποιητικά	23
Πάρα Πολύ	46
Σύνολο	80

Το 57,5% των συμμετεχόντων κρίνει ότι η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 28,7% σε μεγάλο βαθμό, το 12,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 1,3% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.25 Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης

25. Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης

80 απαντήσεις

4.5. Ενότητα Ε. Εταιρική Διακυβέρνηση

Η ερώτηση 26 εξετάζει σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.26 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.26.

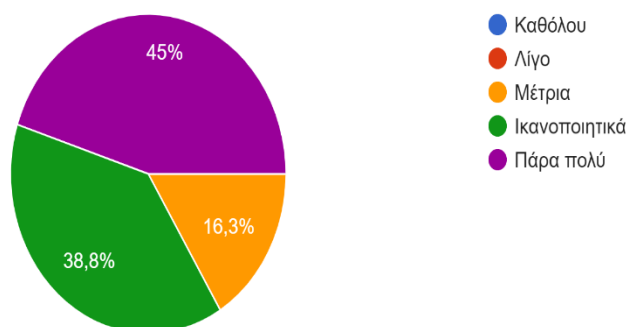
Πίνακας 4.26 Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης

Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	13
Ικανοποιητικά	31
Πάρα Πολύ	36
Σύνολο	80

Το 45% των συμμετεχόντων κρίνει η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 38,8% σε μεγάλο βαθμό, το 16,3% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και 0% το κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.26 Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης

26. Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης
80 απαντήσεις

Η ερώτηση 27 εξετάζει σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.27 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.27.

Πίνακας 4.27 Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων

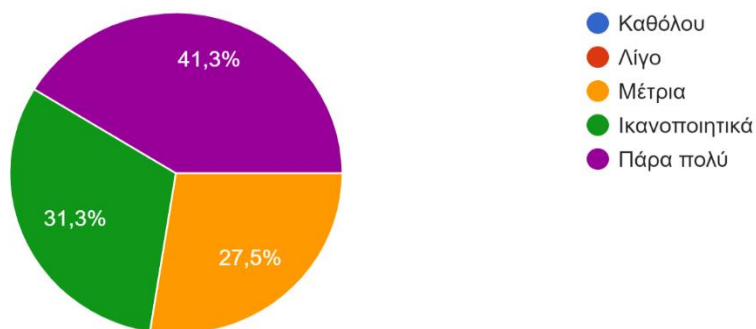
Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων	
Καθόλου	0
Λίγο	0
Μέτρια	22
Ικανοποιητικά	25
Πάρα Πολύ	33
Σύνολο	80

Το 41,3% των συμμετεχόντων κρίνει ότι η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων σε πολύ μεγάλο βαθμό, το 31,3% σε μεγάλο βαθμό, το 27,5% σε μέτριο βαθμό, ενώ μόλις το 0% και το 0% κρίνουν ότι επηρεάζεται σε μικρό βαθμό ή καθόλου αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4.27 Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων

27. Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων

80 απαντήσεις

4.6. Δείκτης Cronbach (Cronbach' s alpha)

Με σκοπό την πραγματοποίηση ελέγχου της εσωτερικής ακολουθίας των τιμών χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's alpha. Με το μοντέλο αυτό γίνεται εφικτό να υπολογίσουμε την εσωτερική αντοχή ενός τεστ. Ο δείκτης συνάφειας alpha του Cronbach's αντιπαραβάλλει το άθροισμα των διακυμάνσεων όλων των ερωτήσεων με κάθε μια ερώτηση ξεχωριστά. Ένας από τους πιο διαδεδομένους δείκτες αξιοπιστίας είναι αυτός που μέτρησε ο Cronbach's (1951) και ονομάζεται Cronbach's α (alpha), ή δείκτης εσωτερικής συνάφειας (Internal Consistency Coefficient). Η εκτίμηση αυτή γίνεται με βάση τις συσχετίσεις μεταξύ των στοιχείων της κλίμακας Linkert.

Σκοπός της μεθοδολογίας είναι να μεγιστοποιήσει ή να υπολογίσει την εσωτερική σταθερότητα του τεστ. Αυτό επιτυγχάνεται με τον υπολογισμό του συντελεστή άλφα του Cronbach's συμπεριλαμβάνοντας κάθε ερώτηση. (UCLA, 2021)

Οι δείκτες αξιοπιστίας δίνουνε μία αξιολόγηση του κλάσματος της κοινής διακύμανσης μεταξύ του παρατηρούμενου και του αληθινού βαθμού σε ποσοστιαίο νούμερο.

1- αξιοπιστία = η διακύμανση του σφάλματός της μέτρησης που πραγματοποιήθηκε

$$\text{Cronbach's } \alpha = \left\{ \frac{a}{a-1} \right\} * (1 - \frac{b}{a})$$

a = ποσότητα των στοιχείων

b = σύνολο των συσχετίσεων ανάμεσα στα στοιχεία

Οι ενδεικτικές τιμές αξιοπιστίας και ερμηνείες αυτών είναι:

< 0.6 η κλίμακα είναι αφερέγγυα

0.6 το ελάχιστο δεκτό όριο

0.7 ικανοποιητικό, αλλά όχι ιδιαίτερα

0.8 βελτιωμένο

0.95 πολύ υψηλή εμπιστοσύνη

Ελέγξαμε τη συνέπεια του ερωτηματολογίου συνολικά (1. Συνολικό Ερωτηματολόγιο) και κατά ομάδες (2. Απάτη, 3. Εσωτερικός Έλεγχος, 4. Εξωτερικός Έλεγχος, 5. Εταιρική Διακυβέρνηση) και τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 4.28 Δείκτης Cronbach

<i>Κατηγορία</i>	<i>Cronbach's alpha</i>
<i>1. Συνολικό Ερωτηματολόγιο</i>	,854
<i>2. Απάτη</i>	,778
<i>3. Εσωτερικός Έλεγχος</i>	,725
<i>4. Εξωτερικός Έλεγχος</i>	,648
<i>5. Εταιρική Διακυβέρνηση</i>	,664

Διαπιστώνουμε ότι η ακολουθία των κατηγοριών είναι ικανοποιητική σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις καθώς η ελάχιστη αποδεκτή τιμή είναι 0,65. Συνεπώς, έχουμε πλήρη αξιοπιστία του ερωτηματολογίου και της έρευνας μας.

4.7. Συσχετίσεις Pearson

Για να προσδιοριστεί η σχέση μεταξύ των μεταβλητών πραγματοποιήθηκε ανάλυση συσχετίσεων με το τεστ Pearson. Το τεστ Pearson ψάχνει τη στατιστικά αξιόλογη ύπαρξη σχέσεων, θετικών ή αρνητικών, ανάμεσα στις εξεταζόμενες μεταβλητές. Οι μεταβλητές συντίθενται από συνεχή δεδομένα πενταβάθμιας κλίμακας Likert που προήλθαν από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου.

Η ανάλυση συσχετίσεων χρησιμοποιείται έτσι ώστε να διερευνήσουμε αν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ ενός ζεύγους μεταβλητών. Ο στατιστικός έλεγχος του Pearson γίνεται για τον εντοπισμό της συσχέτισης και της στατιστικής σημαντικότητας. Η συσχέτιση δύναται να είναι θετική, αρνητική ή μηδενική.

Συγκεκριμένα, αν η συσχέτιση είναι μεταξύ:

0,01-0,30 τότε η συσχέτιση είναι ανίσχυρη,

0,31-0,60 είναι κανονική,

0,61-0,99 είναι δυνατή

1 είναι απόλυτα ισχυρή.

Η στατιστική σημαντικότητα συνδέεται με τη γενίκευση των απορροιών του δείγματος προς το συνολικό πληθυσμό. Αυτό γίνεται αν η πιθανότητα (Sig) του στατιστικού ελέγχου είναι κάτω του 5% και προκύπτει απόρριψή της H_0 περί μη ύπαρξης συσχέτισης. Δημιουργήσαμε τους ακόλουθους παράγοντες από τις ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την διευκόλυνση της έρευνας μας, με τη χρήση του μαθηματικού μέσου όρου. Ως ακολούθως, προέκυψαν τέσσερις παράγοντες όσες και οι ομάδες μας. Ο πίνακας που εμφανίζεται παρακάτω εμφανίζει τους παράγοντες αυτούς και τα αποτελέσματα του ελέγχου συσχέτισης.

Πίνακας 4.29 Pearson συσχετίσεις μεταξύ μεταβλητών

Συσχετίσεις					
		Απάτη	Εσωτερικός Έλεγχος	Εξωτερικός Έλεγχος	Εταιρική Διακυβέρνηση
Απάτη	Pearson Correlation	1			
Εσωτερικός Έλεγχος	Pearson Correlation	,570	1		
	Sig. (2-tailed)	,000			
Εξωτερικός Έλεγχος	Pearson Correlation	,372	,393	1	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		
Εταιρική Διακυβέρνηση	Pearson Correlation	,460	,500	,523	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης συσχετίσεων παρουσιάζουν ότι υφίσταται στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ ορισμένων παραγόντων. Αυτό γίνεται διότι η τιμή της πιθανότητας του ελέγχου (Sig-2 tailed) είναι χαμηλότερα από την κρίσιμη τιμή του 5%

(διάστημα εμπιστοσύνης 95%). Επιπλέον, υφίσταται κανονική θετική συσχέτιση (0,570) μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της απάτης, της εξωτερικού ελέγχου και της απάτης (0,372). Ακόμη, υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ του εξωτερικού ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου (0,393), της απάτης και της εταιρικής διακυβέρνησης (0,460), της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου (0,500), του εξωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης (0,523).

Κεφάλαιο 5^ο Συμπεράσματα

Ένα από πιο σημαντικά κίνητρα, και ίσως το ουσιαστικότερο, για την οργάνωση πετυχημένων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου είναι η πιθανότητα πράξης απάτης ή ατασθαλίας προερχόμενη κυρίως από εσωτερικές διεργασίες της επιχείρησης.

Ο αποτελεσματικός έλεγχος, που είναι απόρροια συνδυασμού εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, αποτελεί αναντίρρητα μία από τις θεμελιώδεις λειτουργίες μιας επιχείρησης ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει και να οχυρωθεί από τυχόν φαινόμενα απάτης.

Ο κίνδυνος που αναβλύζει για την επιχείρηση από μια πιθανή ενέργεια απάτης, εκτός από τον καθαρά χρηματοοικονομικό (financial risk), που είναι και πιο εύκολα μετρήσιμος, είναι ο κίνδυνος χτυπήματος στη φήμη της επιχείρησης (reputation risk). Αυτός είναι σίγουρα πιο δύσκολο να μετρηθεί και να αποτιμηθεί αλλά έχει σε πολύ μεγάλο βαθμό αρνητική επίδραση στην επιχείρηση.

Ο σκοπός και η επιδίωξη της εφαρμογής ενός φερέγγυου και δραστικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι να βοηθά τη διοίκηση να αξιολογεί, να προλαμβάνει και να αντιμετωπίζει όλων των πιθανών κινδύνων. Ο εσωτερικός έλεγχος εξαπλώνεται σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης από την κατάρτιση των λογιστικών καταστάσεων, την τήρηση των κανόνων, την εκμετάλλευση των πόρων, έως την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Ταυτόχρονα, μέσω του ελέγχου παρέχεται η ευκαιρία στους αρμόζοντες να αξιολογήσουν αποτελεσματικότερα τη λειτουργία κάθε τμήματος και να εντοπίσουν τυχόν ελλείψεις.

Οι δεξιότητες των εσωτερικών ελεγκτών, η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία τους από τη διοίκηση της επιχείρησης ή οργανισμού που καλούνται να ελέγκουν είναι σημαντικοί και καίριοι παράγοντες της αποτελεσματικότητάς τους ως προς την παροχή ποικίλων συμβουλευτικών υπηρεσιών στην επιχείρησή.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπηρεσία που προσθέτει αξία στην επιχείρηση και βοηθά στη βελτίωση της διακυβέρνησης, των λειτουργιών, της διαχείρισης κινδύνων και της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης του οργανισμού.

Επιγραμματικά, οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση μέσω της ενεργού συμμετοχής τους στην με του εξής τρόπους:

- (1) προώθηση βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης και αρμόζουσας δεοντολογίας και πολιτισμού στους οργανισμούς,
- (2) επικοινωνία σημαντικών θεμάτων και πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης με τα στελέχη και τους διευθυντές της επιχείρησης,
- (3) επιβολή της τήρησης των νόμων, κανόνων, κανονισμών και προτύπων σε ολόκληρη την επιχείρηση τους,
- (4) πρόληψη, ανίχνευση και αποκατάσταση των κινδύνων διακυβέρνησης, των ελλείψεων εσωτερικού ελέγχου,
- (5) ανίχνευση παρατυπιών και περιστατικών απάτης στον τομέα των χρηματοοικονομικών εκθέσεων και
- (6) ενημέρωση του διοικητικού συμβουλίου του οργανισμού, και ιδιαίτερα της επιτροπής ελέγχου. (Κουλουρίδα, 2019)

Το ελεγκτικό έργο πρέπει να γίνεται από έμπειρα, επαρκώς εκπαιδευμένα και ειλικρινά στελέχη που μπορούν να αντισταθούν σε πειρασμούς και σ' ένα περιβάλλον γεμάτο προκλήσεις και ευκαιρίες. Με την επίτευξη του στόχου της διασφάλισης της αξιοπιστίας των λογιστικών καταχωρήσεων και των οικονομικών εκθέσεων, οι υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου μπορούν να μειώσουν το κόστος και να αυξήσουν την κερδοφορία και βιωσιμότητα της εταιρείας.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι πρέπει να κρίνουν την αποτελεσματικότητα των σχεδίων πρόληψης και καταστολής της απάτης, καθώς και συγκεκριμένα σημεία ελέγχου που καθορίζονται από κάθε αρμόδια αρχή και να βοηθούν σε συγκεκριμένα θέματα που συνδέονται με την ανίχνευση της απάτης.

Ανεξάρτητα από τη χώρα και το κανονιστικό πλαίσιο, καθίσταται σαφές ότι οι υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου μπορούν να βοηθήσουν ολόκληρη την εταιρεία. Φυσικά, όμως, πρέπει να γίνουν ακόμη αξιολογικά βήματα για το σχεδιασμό ενός παγκόσμιου αναγνωρισμένου μοντέλου εταιρικής διακυβέρνησης που θα υιοθετήσουν όλες οι εταιρείες. Διάφορα πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές που διατυπώνονται παγκοσμίως τείνουν να δίνουν όλο και περισσότερη προσοχή στον εσωτερικό έλεγχο, επειδή η εταιρική διακυβέρνηση είναι πρωταρχικός παράγοντας για την ευδόκιμη χρήση του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τα εμπειρικά αποτελέσματα της έρευνας μας ανακαλύψαμε ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ της απάτης και

του εσωτερικού ελέγχου, της απάτης και του εξωτερικού ελέγχου, του εξωτερικού ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου, της απάτης και της εταιρικής διακυβέρνησης.

Κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση της νομοθεσίας με νέους κανονισμούς, για επιτάχυνση των φορολογικών δικών για εταιρικές απάτες, για συνεχή επιτήρηση από τις κανονιστικές αρχές και ίσως και για αυστηρότερες ποινές στους διαπράττοντες απάτη, ώστε να καταστούν πιο αξιόπιστες οι οικονομικά πληροφορίες και να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη στην κεφαλαιαγορά (Nozarida and Moorison, 2014).

5.1. Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα

Η έρευνα σχετικά με το ρόλο των υπηρεσιών ελέγχου στην έλεγχο απάτης ίσως να είναι ένα πολύ αξιόλογο θέμα στη μελλοντική έρευνα. Η σύγκριση των αποτελεσμάτων τέτοιων ερευνητικών έργων με παρόμοια ερευνητικά αποτελέσματα σε άλλες χώρες του παγκόσμιου οικονομικού κύκλου μπορεί να διακρίνει διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με την εφαρμογή και την υιοθέτηση βασικών αρχών εταιρικής διακυβέρνησης (για παράδειγμα, διαφορετικές μέθοδοι εξαρτώνται από τη γεωγραφία νομικό σύστημα κ.λπ.), πληροφοριακών συστημάτων, εκπαίδευσης κ.ά.

Ένα άλλο σημαντικό θέμα περαιτέρω έρευνας μπορεί να είναι η σύγκριση του ρόλου του ελέγχου των εταιρειών στην εταιρική διακυβέρνηση πριν και μετά το ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19 αλλά και πώς διενεργούνται αξιόπιστοι έλεγχοι σε συνθήκες πανδημίας.

Βιβλιογραφία

1. ACFE . (2014). *Report to the Nations of Occupational Fraud and Abuse: 2014 Global Fraud Study*. Association of Certified Fraud Examiners Inc.
2. Amiram, D. Z. (2018). “*Financial Reporting Fraud and Other Forms of Misconduct: A Multidisciplinary Review of the Literature*”. *Review of Accounting Studies*.
3. Beasley, M., Clune, R., & Hermanson, D. (2006). *The Impact of Enterprise Risk Management on the Internal Audit Function*. Kennesaw State University.: Digital Commons .
4. Bekiaris, M., & Papachristou, G. (2017). *Corporate and Accounting Fraud: Types, Causes and Fraudster’s Business Profile*. *Corporate Ownership and Control*.
5. Brink, H. (1982). *Modern Internal Auditing*. New York: John Wiley and Sons.
6. Buckhoff, T., Higgins, L., & Sinclair, D. (2010). *A Fraud Audit: Do You Need One?* Georgia: *Journal of Applied Business Research*.
7. Chambers, A. (2014). New guidance on internal audit – an analysis and appraisal of recent developments. *Managerial Auditing Journal*, 2, σσ. 196-218.
8. Coram, P., Ferguson, C., & Moroney, R. (2008). *Internal audit, alternative internal audit structures and the level of misappropriation of assets fraud*. AFAANZ.
9. Dai, Y., & Handley-Schachler, M. (2015). *A Fundamental Weakness in Auditing: The Need for a Conspiracy Theory*. El sevier.
10. Dorminey, J., Fleming, A., Kranacher, M., & Riley, R. J. (2012). The evolution of fraud theory.
11. Drogalas, G., Mitskinis, D., Neratzidis, M., & Tampakoudis, I. (2020). The relationship between audit fees and audit committee characteristics. The case of Greek companies listed on the Athens Stock Exchange. *International Journal of Disclosure and Governance*. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1057/s41310-020-00088-9>

12. Drogalas, G., Neratzidis, M., Samaras, M., & Pazarskis, M. (2020). Audit Committee and Factors that Affect its Characteristics: The Case of Greece. *International Journal of Disclosure and Governance*(17), σσ. 181-194. doi: <https://doi.org/10.1057/s41310-020-0>
13. Drogalas, G., Petridis, K., Petridis, N., & Zografidou, E. (2020). “Valuation of the internal audit mechanisms in the Decision Support department of the Local Government Organizations using mathematical programming”,. *Annals of Operations Research*(294), σσ. 267-280. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1007/s10479-020-03537-4>
14. Ethics Resource Center. (2014). *2013 National ethics business survey of the US workforce*. <http://www.ethics.org/nbes>.
15. Farkas, M., Hirsch, R., & Kokina, J. (2019). Internal auditor communications: an experimental investigation of managerial perceptions. *Managerial Auditing Journal*(34), σσ. 462-485. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/MAJ-06-2018-1910>
16. Ghannam, Samir, Bugeja, M., Matolcsy, Z. P., & Spiropoulos., H. (2018). *Are Qualified and Experienced Outside Directors Willing to Join Fraudulent Firms and If So, Why*. *The Accounting Review*.
17. Goldman P., K. (2009). *Anti-fraud risk and control workbook*. New Jersey: John Wiley and sons.
18. Guo, J., Huang, P., Zhang, Y., & Zhou, N. (2016). *The Effect of Employee Treatment Policies on Internal Control Weakness and Financial Restatements*. *The Accounting Review*.
19. Hollow, M. (2014). Money, morals and motives: an exploratory study into why bank managers and. *Journal of Financial Crime*, 174-190.
20. Homer, E. (2019). Testing the fraud triangle: a systematic review. *Journal of Financial Crime*, 27(1), σσ. 172-187. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/JFC-12-2018-0136>

21. Jack, D., Scott, F. A., Kranacher, M.-J., A., R., & Jr., R. (2012). *The Evolution of Fraud Theory*. Issues in Accounting Education.
22. Kabuye, F., Nkundabanyanga, S., Opiso, J., & Nakabuye, Z. (2017). Internal audit organisational status, competencies, activities and fraud management in the financial services sector. *Managerial Auditing Journal*, 32(9), σσ. 924-944. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/MAJ-09-2016-1452>
23. Kanapicickiene, R., & Grundiene, Z. (2015). *The Model of Fraud Detection in Financial Statements by Means of Financial Ratios*. 20th International Scientific Conference Economics and Management: ELSEVIER LTD.
24. Lipman, F. (2012). *Whistleblowers: Incentives, . Disincentives and Protection Strategies*, John Wiley and Sons.
25. Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A., & Tsikalakis, K. (2020). Εσωτερικοί έλεγχοι στην ψηφιακή εποχή: κίνδυνοι ευκαιριών και προκλήσεις. *EuroMed Journal of Business*, 15 (2), σσ. 205-217. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/EMJB-07-2019-0097>
26. Mertzanis, C., Balntas, V., & Pantazopoulos, T. (2019). Internal auditor perceptions of corporate governance in Greece after the crisis. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 2, σσ. 201-227. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/QRAM-07-2018-0>
27. Messier W., G. S. (2012). *MP Auditing and Assurance Services*. USA: 8th ed. Mc Graw Hill.
28. Mohd-Sanusi, Z., Haji, N., & Mahir, A. (2015). *An Evaluation of Clients' Fraud Reasoning Motives in Assessing Fraud Risks: From the Perspective of External and Internal Auditors*. EL SEVIER BV.
29. Moyes, G., & Baker, C. (2003). "Auditors' beliefs about the fraud detection effectiveness of standard audit procedures. *Journal of Forensic Accounting*.
30. Navex Global . (2014). *The 2014 ethics and compliance hotline benchmark report*". <http://www.navexglobal.com/resources>.

31. Neratzidis, M., Pazarskis, P., Drogalas, G., & Galanis, S. (2020). Internal auditing in the public sector: A systematic literature review and future research agenda. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*,. Ανάκτηση από <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JPBAFM-02-20200015/full/html>
32. Nigrini, M. (2019). The patterns of the numbers used in occupational fraud schemes. *Managerial Auditing Journal*, 34(5), σσ. 606-626. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/MAJ-11-2017-1717>
33. Othman, R., Aris, N. A., Mardziah, A., Zainan, N., & Amin, N. M. (2015). *Fraud Detection and Prevention Methods in the Malaysian Public Sector: Accountants' and Internal Auditors' Perceptions*. El sevier B.V.
34. Oussii, A., & Taktak, N. B. (2018). Audit report timeliness: Does internal audit function coordination with external auditors matter? Empirical evidence from Tunisia. *EuroMed Journal of Business*,, 1, σσ. 60-74. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108>
35. Peltier-Rivest, D. (2018). The battle against fraud: do reporting mechanisms work? *Journal of Financial Crime*, 25(3), σσ. 784-794. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/JFC-05-2017-0048>
36. Petrașcu, D., & Tîeanu, A. (2014). *The Role of Internal Audit in Fraud Prevention and Detection*. Sibiu: Elsevier B.V.
37. Power, M. (2009). The risk management of nothing. *Accounting, Organizations and Society*, 849-855.
38. Qiang, C., Lee, J., & Terry, S. (2016). *Internal Governance and Real Earnings Management*. The Accounting Review.
39. Roszkowska, P., & Melé, D. ., (2020). *Organizational factors in the individual ethical behaviour. The notion of the 'organizational moral structure*. Humanistic Management Journal.

40. Salleh, S. M., & Othman, R. (2015). *Board of Director's Attributes as Deterrence to Corporate Fraud*. El sevier.
41. Schafer, B. a. (2019). "Interpersonal Affect, Accountability and Experience in Auditor Fraud Risk Judgments and the Processing of Fraud Cues. *Emerald Publishing Limited* , σσ. 43-65. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/S1475-148820190000022004>
42. Soltani, B. (2014). The anatomy of corporate fraud: a comparative analysis of high profile American and European corporate scandals. *Journal of Business Ethics*, 251-274.
43. Terdpaopong, K., & Trimek, J. (2015). *Financial Scandal:The Case of King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Thailand*. El Sevier.
44. Thomas, M. A., & Marathe, R. R. (2012). *Determining expected behaviour of fraudsters for a continuous audit system*. Indian Institute of Management Bangalore.
45. Yang, J., & Sung, H. (2017). "Accounting Fraud, Audit Fees, and Government Intervention in China", *Advances in Pacific Basin Business Economics and Finance* (Advances in Pacific Basin Business, Economics and Finance, Vol. 5),. *Emerald Publishing Limited*, σσ. 101-120. Ανάκτηση από <https://doi.org/10.1108/S2514-465020170000001005>
46. Zainal Abidin, N. (2017). Factors influencing the implementation of risk-based auditing. *Asian Review of Accounting*,, 361-375.
47. ΔΠΕ240. (2010). *Ευθύνες του Ελεγκτή σχετικά με Απάτη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων*. Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας.
48. Καζαντζής, Χ. (2006). *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος* . Αθήνα: Εκδόσεις Business Plan.
49. Κουλουρίδα, Α.-Μ. (2019). *ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ*. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

50. Νεγκάκης Χ., Τ. Π. (2013). *Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου*. Θεσσαλονίκη: Διπλογραφία.
51. Παπαστάθης, Π. (2014). *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Πρακτική Εφαρμογή του*. Ιδιωτική Έκδοση.
52. Τσακλάγκανος, Ά. (2005). *Ελεγκτική*. Αφοί Κυριακίδη.
53. Φάκος, Δ. (2013). *Ελεγκτική, Ο Έλεγχος των Οικονομικών Οντοτήτων (Επιχειρήσεων και Οργανισμών)*. Prosvasis.

Παράρτημα-Ερωτηματολόγιο

* Απαιτείται

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο: *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικιακή Ομάδα: *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

25-30

31-35

36-40

41-45

46 και πάνω

3. Εκπαιδευτική Κατάρτιση: *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Απόφοιτος λυκείου

ΤΕΙ-ΑΕΙ

Κάτοχος Μεταπτυχιακού

Κάτοχος Διδακτορικού

4. Εργασιακή εμπειρία σε έτη: *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

0-4

5-8

9-12

13 και άνω

5. Θέση σε εταιρία: *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Υπάλληλος Λογιστηρίου Προϊστάμενος λογιστηρίου Εξωτερικός Ελεγκτής

Άλλο

Β. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΑΤΗΣ

6. Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης που εντοπίζονται στους αριθμοδείκτες μαρτυρούν απάτη στις οικονομικές καταστάσεις *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

7. Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης πραγματοποιείται έλεγχος απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

8. Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται μέσα από εσωτερικές αναφορές *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

9. Σε ποιο βαθμό σε περιπτώσεις απάτης εντοπίζονται κίνητρα ή και ευκαιρίες για να διαπράξει κάποιος απάτη *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

10. Σε ποιο βαθμό περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονται σε στρογγυλοποιημένα ποσά που βολεύουν ώστε να προκύψει επιθυμητό αποτέλεσμα *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

11. Σε ποιο βαθμό οικονομικές απάτες που προέρχονται από συμμορίες ατόμων εντοπίζονται *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

Γ. ΥΠΑΡΞΗ Ή ΧΡΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

12. Σε ποιο βαθμό η χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου*

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

13. Σε ποιο βαθμό υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ενός καταλλήλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου για αποφυγή απάτης*

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

14. Σε ποιο βαθμό χαμηλά επίπεδα εσωτερικού ελέγχου προσελκύουν απατεώνες *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

15. Σε ποιο βαθμό πλήρης ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου οδηγεί σε οικονομική απάτη *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

16. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος (σε δημόσιους οργανισμούς) είναι ανεξάρτητος *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

17. Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καίριος στον εντοπισμό της απάτης*

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

18. Σε ποιο βαθμό οι αντιλήψεις σχετικά με την ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή οδηγούν σε αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τη διοίκηση *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

19. Σε ποιο βαθμό οι ικανότητες του εσωτερικού ελεγκτή επηρεάζουν τον εντοπισμό απάτης*

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

Δ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

20. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

21. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος είναι προληπτικό εργαλείο που παρέχει υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε επιχειρήσεις *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

22. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος σχετίζει κίνδυνο και απάτη *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

23. Σε ποιο βαθμό ο συντονισμός μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε έγκαιρη οικονομική αναφορά *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

24. Σε ποιο βαθμό ο εξωτερικός έλεγχος έχει υποστήριξη από την κυβέρνηση *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

25. Σε ποιο βαθμό η συνεχής εκπαίδευση του ελεγκτή μπορούν να συμβάλλουν ώστε να ανιχνεύονται ευκολότερα στοιχεία που οδηγούν απάτης *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

Ε. Εταιρική Διακυβέρνηση

26. Σε ποιο βαθμό η καλή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί σε αποφυγή εταιρικής απάτης*

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ

27. Σε ποιο βαθμό η αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής επιτροπής έχει θετική σχέση με το ποσοστό ανεξάρτητων διευθυντών και τον αριθμό των υπαλλήλων *

Να επισημαίνεται μόνο μία απάντηση.

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Ικανοποιητικά

Πάρα πολύ